

Média v životě dítěte předškolního věku

Alžběta Hrdinová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alžběta Hrdinová**
Osobní číslo: **H15931**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Média v životě dítěte předškolního věku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše o vlivu médií na život dětí.
Vymezení teoretických východisek o etapizaci zdravého vývoje dětí.
Příprava metodiky výzkumné části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.
Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KIRSH, Steven, Media and youth: a developmental perspective. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010, ISBN 978-1-4051-7947-8.

KŘIVÁKOVÁ, Markéta. Dětský spotřebitel na prahu 21. století (vliv médií a reklamy na dítě). Zlín, 2002, 132 listů.

MANDER, Jerry. Čtyři důvody pro zrušení televize. Brno: Doplněk, 2000, ISBN 80-7239-063-5.

PERSE, Elizabeth M., Jennifer L. LAMBE. Media effects and society. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2017, ISBN 978-0-415-88591-1.

RUDDOCK, Andy. Youth and media. Los Angeles: SAGE, 2013, ISBN 978-1-84860-092-8.

STAŠOVÁ, Leona, Gabriela SLANINOVÁ a Iva JUNOVÁ. Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015, ISBN 978-80-7435-567-7.

STRASBURGER, Victor C., Barbara J. WILSON a Amy B. JORDAN. Children, adolescents, and the media. Thousand Oaks: SAGE, 2014, ISBN 978-1-4129-9926-7.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Roman Božik, Ph.D.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

11. října 2017

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2018

Ve Zlíně dne 11. října 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Vc Zlíně6.4.2018.....

....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá vlivem dnešních médií na život dětí předškolního věku. Teoretickou část tvoří popis jednotlivých oblastí zdravého vývoje dítěte. Jsou zde popsány výzkumy médií v souvislosti s jejich používáním dětmi. Současně jsou zde shrnuty klady a zápory používání médií ve vztahu ke zdravému vývoji dětí. Cílem výzkumu je zjistit, jak děti předškolního věku používají média a jak tyto média na děti působí. V praktické části jsme vyhodnocovali data získaná z dotazníku od rodičů dětí předškolního věku z okresu Uherské Hradiště. V závěru je doporučení vyplývající z takto získaných informací pro praxi mateřských škol.

Klíčová slova: zdravý vývoj dítěte předškolního věku, média

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the influence of today's media on the life of pre-school children. The theoretical part describes the individual areas of child's healthy development. The media research has been done in connection with their use by children. Concurrently, there are summarized the pros and cons of media use in relation to the healthy development of children. The main object of the research is to find out how the pre-school children use media and the influence on them. The practical part evaluates the data obtained from the questionnaire, given to the parents of pre-school children from the district of Uherské Hradiště. In conclusion, there is a recommendation from the obtained information for the practice of nursery schools.

Keywords: healthy development of child in preschool age, media

MOTTO

„Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale samy nejdou.“

Jan Amos Komenský

Poděkování

„Chtěla bych touto cestou poděkovat PhDr. Romanu Božíkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky během vedení mé bakalářské práce.

Zvláště bych chtěla poděkovat svému manželovi za podporu a pomoc, stejně jako patří poděkování mým dcerám za toleranci a čas, který jsem jim nemohla věnovat při svém studiu.

Děkuji.“

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem na bakalářské práci pracovala samostatně pod dohledem svého vedoucího a veškeré použité zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

.....

Alžběta Hrdinová

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ZDRAVÝ VÝVOJ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	13
1.1 TĚLESNÝ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	14
1.2 PSYCHICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	15
1.2.1 Vývoj osobnosti	15
1.2.1.1 Procesy názorného poznávání.....	16
1.2.1.2 Procesy emoční a volní	16
1.2.1.3 Psychické stavy.....	16
1.2.1.4 Kognitivní procesy.....	17
1.3 SOCIÁLNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	19
2 MÉDIA	20
2.1 DĚLENÍ MÉDIÍ.....	20
2.2 PROVEDENÉ VÝZKUMY	21
2.2.1 Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných děti a mládeže v kontextu medializované společnosti. (Stašová, 2015)	21
2.2.2 Media and the American Child (Comstock, 2007)	23
2.2.3 Média and Yought (Kirsh, 2010)	24
2.2.4 Dítě a reklama: odborná konference s mezinárodní účastí - Zlín 8. května 2003 43. mezinárodní festival filmů pro děti a mládež (Pavlů, 2003)	24
2.3 MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST.....	24
2.4 HODNOCENÍ MÉDIÍ.....	26
2.4.1 Negativní aspekty.....	26
2.4.2 Pozitivní aspekty	26
2.4.3 Jak hodnotit významnost vlivu médií?	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
3 METODOLOGIE VÝZKUMU	32
3.1 CÍL VÝZKUMU	33
3.2 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	33
3.3 VÝZKUMNÉ METODY A VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	34
3.4 TVORBA VÝZKUMNÉHO NÁSTROJE	34
3.5 TESTOVÁNÍ VÝZKUMNÉHO NÁSTROJE	35
3.6 VÝZKUMNÝ VZOREK	36
3.7 PROBLÉMY PŘI ZAJIŠŤOVÁNÍ VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	36
3.8 SBĚR DAT	37
3.9 VYHODNOCOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT.....	37
3.9.1 Demografické údaje	37

3.9.2	Odpovědi na výzkumné otázky	39
3.10	SHRNUTÍ VÝZKUMU	50
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	58
SEZNAM OBRÁZKŮ	59
SEZNAM TABULEK	60
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

Téma média v životě dětí předškolního věku jsem si zvolila z důvodu vlastní zainteresovanosti do této problematiky. Sama jsem učitelkou předškolních dětí a matkou tří dcer ve věku od 8 do 16 let. Na vlastní kůži pocítuji vliv médií na můj i jejich život. Denně jsem v kontaktu s dětmi, které o médiích vyprávějí, říkají, jak jsou pro ně přitažlivá. Je to pochopitelné. U malých dětí, které neumějí číst, je zájem o obrazová a zvuková média přirozeným a dostupným způsobem zábavy i získávání informací. Otázkou zůstává, jakých informací se jim dostává.

I přes veškerou mou snahu jít do výzkumu s nepředpojatým názorem na elektronická média je to pro mě velmi obtížné. Čím více se člověk dozvídá o této problematice, tím více vidí jejich kladné, ale i mnohé záporné dopady na zdravý vývoj dětí. Jednoznačné je, že nejde jen o míru používání médií vyčíslené v jednotkách času, ale je třeba vzít v potaz i účel, k jakému jsou jednotlivá média využívána.

V každém případě nárůst nových médií je ukazatelem obrovských změn ve společnosti, které se odehrávají během velmi krátké doby, a naším úkolem by měla být přinejmenším snaha tyto změny pozorovat, kriticky hodnotit a na tato hodnocení reagovat. Přitom pro mě jako učitele by měl být zdravý vývoj dětí určující hodnotou.

V této práci se budu snažit vysledovat základní pozitiva i negativa jednotlivých médií na zdravý vývoj předškolních dětí a za pomoci získaných dat zjistit rozsah jejich dostupnosti, používání a regulaci rodiči u předškolních dětí v okresu Uherské Hradiště, kde žiji a pracuji. Má situace je o to složitější, že toto téma je průřezem hned tří vědních disciplín, zasahujících do výzkumu: médií, pedagogiky a medicíny.

Všechny získané informace budu moci využít k doporučení pro práci s médii učitelům mateřských škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZDRAVÝ VÝVOJ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Hlavní náplní naší práce bude posuzování vlivu médií na život předškolních dětí, to pro nás bude představovat hodnoty spojené se zdravým vývojem dítěte. Zdravý vývoj je ovšem definován různě.

Například Jaro Křivohlavý (2009, s. 40) definuje zdraví jako „celkový tělesný, psychický, sociální a duchovní stav člověka“

Kebza (2005) přistupuje k definici celostního a holistického pojetí zdraví s rozdělením na eko-bio-psycho-socio-spirituální roviny.

Liba (2010) mimo jiné uvádí také holistický přístup, který zahrnuje jen složky biologické, psychologické a sociální.

Všechny definice mají společný jmenovatel, a to nahlížení na zdravý vývoj dítěte ze tří základních stránek zahrnujících oblast fyzického, psychického vývoje jedince a jeho začlenění do společnosti. Takto jej chápeme i my.

Zaměříme-li se na fyzickou oblast, je u všech médií značně negativní předpoklad na rozvoj hrubé motoriky jedince. Víme, že dostatek pohybu dítěte je jasným předpokladem jeho zdraví a zároveň je jeho přirozeností. Můžeme předpokládat, že dítě u všech médií sedí, tudíž je nejvíce namáhána páteř a nedochází ke stimulaci pohybového ústrojí a tím zároveň není naplněna ani jeho přirozená potřeba se hýbat. Tento předpoklad se ovšem může ukázat mylným v okamžiku, kdy bychom zjistili, že děti předškolního věku používají např. převážně televizi ke hraní pohybových her na X boxu nebo média využívají hlavně k poslouchání hudby a k tanci.

Ze sociálního hlediska, bereme média jako určitý prvek společnosti, který je jejím ukazatelem a mluvčím. V rámci zdravého vývoje dítěte chápeme jeho přirozenou touhu a snahu tato média používat. Dítě se snaží napodobováním chování ostatních zařadit do společnosti a být akceptováno. Stejnou strategii používá i při pozorování vzorů v médiích. Dítě si tak vytváří představy o sobě samém a učí se nápodobou od reprezentantů v médiích prezentovaných.

Možný vliv médií na psychologický vývoj dítěte se dotýká mnoha oblastí. Jsou to oblasti emoční a kognitivní, se kterou souvisí vývoj řeči.

U dětí předškolního věku je jejich čas z velké části organizován rodiči. Proto se ve výzkumu zaměřují na ně. Rodič je ten, kdo má možnost o médiích s dítětem mluvit. Může jejich využívání s dítětem sdílet, může mu nabízet témata, kterými se budou zabývat, volí

účel jejich využívání i čas, po který jsou používána. Proto je hlavní zodpovědnost za dopady médií na dítě především na rodičích. Rodič také nejlépe ví, jaké jiné aktivity dítě v průběhu dne vykonává, a pokud například tráví většinu dne aktivním pohybem, není na škodu nechat dítě relaxovat u sledování pohádky v televizi, na PC nebo tabletu.

To je také důvod, proč jsme se rozhodli pro deskriptivní výzkumnou práci. Není naší ambicí hodnotit plusy a mínusy vlivu médií bez podrobné znalosti širších souvislostí.

1.1 Tělesný vývoj dítěte předškolního věku

Dítětem předškolního věku rozumíme dítě ve věku od 2 do 7 let.

V knize Hovory o dětech (Gobler, 2012, s. 513) se píše „Není bez zajímavosti, že současné průzkumy ukázaly, že samostatnosti nezbytné pro pozdější smysluplné zacházení s médii nejlépe docílíme výchovou bez moderních prostředků a volnou hrou. Americký vesmírný průmysl k nemalému zděšení zjistil, že mezi uchazeči nemohou nalézt dostatek odborníků s vlastní iniciativou, fantazií a schopností samostatného myšlení. Obzvláště ty děti, které od útlého dětství trávily svůj volný čas s televizí, videem a videohrami, se později v zaměstnání vyznačují nedostatkem kreativity a motivace. Proti tak často slýchaným požadavkům zavést počítače už do školek protestují význační vědci a lékaři. Zastávají názor, že by děti měly dostat více příležitostí k volnému hraní bez přítomnosti médií. Při volné hře je totiž zapojeno celé tělo, je podporována obratnost a fantazie se může rozvíjet v souladu s tělesným vývojem.“

Nebudeme se zde široce rozepisovat o vývoji jednotlivých systémů lidského těla, jako jsou:

- CNS a smysly
- kosterní soustava
- svalstvo
- atd.

Zřejmě se shodneme, že žádná z těchto oblastí není podporována a beze zbytku kladně rozvíjena ani jedním ze zkoumaných médií. Můžeme namítnout, že při využívání a hraní na X boxu dochází k pohybům celého těla, a tudíž k rozvoji motoriky. Nesmíme však opomíjet rozdílnost zpracování vjemů při reakcích dítěte na nereálné 2D zobrazení na mo-

nitoru oproti skutečnému vnímání např. letícího míče při házení a při hrách ve skutečném životě. Jemnou motoriku mohou děti do určité míry rozvíjet při práci na tabletu, ale to jen při speciálních hrách. K tomuto účelu jsou lépe vybavena tištěná média, jako časopisy pro předškolní děti se speciálními úlohami. Rádio je z pohledu prospěchu pro fyzický vývoj neutrálním médiem. U jeho poslechu není volný pohyb dětí nijak limitován.

Gobler (2012, s. 515) uvádí „Při dívání se na televizi jsou oči pevně upřeny na obrazovku, zatímco se na ní pohybují obrazy. Nehybné držení očních svalů se přenáší na svalstvo celého těla - sedí jako v sádře – vidění probíhá abnormálně. Přesun informace z obrazovky mnohokrát překračuje schopnost dítěte je přijmout a samostatně zpracovat. Přijme někdy to, jindy ono a nedokáže si vytvořit souvislost. Mozek je povzbuzován ke zlomkovým a asociálním myšlenkovým pochodům.“

Celé lidské tělo funguje jako jeden funkční systém. Bez rovnoměrného zatěžování a procvičování všech jeho částí se nevyvíjí správně. Když některé části stagnují, jiné jsou přetěžovány. Již po staletí ne-li tisíciletí je všeobecně známo, že fyzické zdraví a tělesný vývoj jde ruku v ruce se správným vývojem psychickým.

Můžeme předpokládat, že při používání médií jako jsou televize, počítač, tablet, smart telefon, rádio a kniha nevznikne přínos fyzickému vývoji, protože u všech jmenovaných médií člověk sedí.

1.2 Psychický vývoj dítěte předškolního věku

Dítětem předškolního věku rozumíme dítě ve věku od 2 do 7 let.

1.2.1 Vývoj osobnosti

C.G.Jung (1994, s. 54) se vyjadřuje k osobnosti dítěte, která je „klíčovým zárodkem, která se pozvolna vyvíjí skrze život a v životě“

Z hlediska používání moderních médií pak nastává problém v tom, že dítě automaticky považuje viděné obrazy za skutečnost.

Pro vývoj osobnosti jsme použili dělení podle Čápa (1993)

1.2.1.1 Procesy názorného poznávání

Jsou přirozeným procesem, kterým se dítě nejefektivněji učí, zapojuje se zde také vrozený proces učení nápodobou. Bezpečně lze tedy tvrdit, že dítě tak činí automaticky po celou dobu růstu a automaticky sem spadá i doba, kdy dítě využívá média.

1.2.1.2 Procesy emoční a volní

Mají souvislost s vnitřní motivací dítěte. Emoce souvisí s hloubkou fixace vnímaného obrazu do paměti. V okamžiku, kdy je emoce negativní, dochází k fixaci ještě silnější, neboť mozek je automaticky nastaven na přežití. Má-li při sledování médií dítě pocit ohrožení nebo stresu, mozek se automaticky zaměří na přežití a upřednostní funkce s tím spojené. Dochází tak k ještě hlubší fixaci daného vjemu.

1.2.1.3 Psychické stavy

Psychickými stavy rozumíme např.:

- Radost
- Zloba
- Vzrušení
- Únava
- Konflikt
- Stres
- Frustrace

V Knize Hovory o dětech se píše, že sledování televize nebo hraní her na počítači podporuje agresivitu a neklidné chování a to bez ohledu na charakter videa nebo hry. Vzhledem k vynucenému klidu před televizí nebo počítačem vyvolávají po ukončení sledování v dětech „spíše neklid bez nálady, děti nevědí, co mají dělat a tíhnou k agresivitě.“ (Gobler, 2012, s. 515)

1.2.1.4 Kognitivní procesy

Jsou spojeny s myšlením a pamětí. Dělíme je na:

- **Pozornost**

Je jak uvádí Hartl (2000), když se na určitý objekt nebo děj zaměří naše duševní činnost.

U dětí předškolního věku je tato schopnost ještě velmi krátká, od několika málo minut do cca 15-20 min. u dětí sedmiletých. S přibývajícím věkem se délka pozornosti prodlužuje. Schopnost udržet pozornost na určitý podnět, nenechat se rozptýlit, se označuje jako tenacity.

Pozornost rozlišujeme na:

- záměrnou - subjekt cíleně vnímá podnět;
- bezděčnou - subjekt vnímá podnět bez úmyslu;
- protivolní - subjekt nedokáže potlačit vnímání podnětu, může vést k obsesi (vtíravé myšlenky).

Obsese není možno regulovat vůlí, jako jsou například vtíravé melodie z reklam. (Hartl, 2000) „Děti pravidelně sledující televizi mají menší schopnost koncentrace. Rozvoj vůle je centrálně narušen, protože děti sedí nehnutě před obrazovkou a nemohou se jako obvykle zaměřovat aktivně napodobováním“ (Gobler, 2012, s. 516)

- **Myšlení**

„Je poznávací proces, kterým získáváme zprostředkované a zobecňující poznání skutečnosti, zejména jejich podstatných znaků a vztahů... řeč a myšlení spolu těsně souvisejí, ale nejsou totožné. Myšlení na rozdíl od bezprostředního vnímání je poznání zprostředkované, odvozené. Myšlení je nejen poznáním, ale zároveň i řešením problémů, často problémů praktických“ (Čech, 1993, s. 49, 50)

V rámci rozvoje této oblasti je pomoc moderních médií, např. práce dětí s tabletem, možná. Dítě má na tabletu možnost využívání spousty úloh, které elektronická média převzala od médií tištěných, jako např. bludiště, puzzle, doplňování logických řad... Přes veškerou naši snahu o nezájatost vůči elektronickým médiím a z veškeré námi načtené literatury vyplývá jako nejpozitivnější z médií kniha. Jako jediná podporuje nejsložitější procesy myšlení, kterými jsou řešení problému a kritické myšlení. Současně nezatěžuje dětskou mysl a fantazii.

- **Řeč**

Je zvukový projev sloužící k dorozumívání a u dětí předškolního věku dochází k jeho rozvoji. Od cca tří let přechází ze stadia asociačně-reprodukčního do stadia logických pojmů. Postupně se slova, která byla spojena s konkrétními jevy, na základě abstrakce stávají všeobecnými pojmy. Dítě používá slova ke komunikaci. Z hlediska používání médií dochází k rozšiřování slovní zásoby.

V knize Hovory o dětech se píše, že sledování televize „prokazatelně narušuje řeč“ že děti, které se pravidelně dívají na televizi „dělají rády grimasy a nedívají se člověku přímo do očí, odpovídají často povrchně a stereotypně a nemají hluboký zájem o okolní předměty, méně čtou a uchylují se k obrazovým zobrazováním většinou komiksů a ne knižních materiálů, čtené a viděné není aktivně zpracováno“ (Gobler, 2012, s. 515, 516) U dětí před nástupem do ZŠ a před osvojením si schopnosti čtení je jejich zájem o sledování filmů přirozený. Zapnout a sledovat si televizi je pro ně dostupný prostředek zábavy. V knihách mohou sledovat sami obrázky, ale ke čtení textů a získávání informací v nich obsažených potřebují pomoc dospělých, kteří jim je zprostředkují.

- **Paměť**

Je schopnost uchovávat a vybavovat si předchozí zkušenosti. Dnešní média mohou být dobrým průvodcem při trénování paměti. Nabízí široký sortiment her typu pexesa apod. Komenský říkal „opakování je matka moudrosti“. Za pomoci vzdělávacích počítačových her si dítě bez asistence druhé osoby, může opakovat a procvičovat poznatky zábavnou formou. S pamětí je úzce spjato učení. To je u dětí předškolního věkem nikdy nekončící proces, jeho nejúčinnějším nástrojem je hra. „Sledování televize a hraní počítačových her prokazatelně narušuje průběh a kvalitu jednotlivých fází spánku, což má za následek deficity v regeneraci a v učení.“ (Goebel, 2012, s. 515) Hra je nejpřirozenější činností, kterou dítě vykonává, je prostředkem k učení. Myslíme tím hru spontánní.

- **Fantazie**

„Je psychický proces, ve kterém vytváříme relativně nové představy“ (Čech, 1993, s. 43) Kniha u dětí přirozeně podporuje dětskou fantazii a právě dětská negramotnost a závislost na dospělých není nevýhodou, ale naopak zárukou podpory sociálních vztahů. Uspokojuje dětskou potřebu blízkosti, možnost diskutování a objasňování pojmů nebo situací, kterým dítě nerozumí.

1.3 Sociální vývoj dítěte předškolního věku

Socializace dítěte jde ruku v ruce s vlastním psychickým vývojem jedince. Skrze vnímání a hodnocení dítě okolím si dítě vytváří hodnotu sebe sama. Je tedy jeho přirozenou potřebou být milován a akceptován. Tudíž se snaží přizpůsobit společnosti a zavděčit se svým chováním.

Pokud je ve společnosti něco špatně, dítě to automaticky nehodnotí jako špatné, ale jako normu, kterou přijímá do svých vnitřních hodnot. Proto je důležitý dohled nad těmito vzkazy médií a regulace tohoto vlivu pomocí rodiny, školy, přátel. Ti mohou dítěti vštípit jiné hodnoty svým vlastním příkladem a komunikací o těchto sporných věcech. Kniha tak jako jediná z uvedených médií podporuje kritické myšlení.

V knize Mediální výchova se píše „Problém sociální funkce médií je dán především v dogmatickosti a nereálnosti nabízeného pohledu na mezilidské vztahy a v podstatě na celý svět. Zářným příkladem je současná tendence mediální preference hubených až podvyživených modelek jako vzorů dokonalé krásy. Přitom různé průzkumy ukazují, že mužům se ve větší míře líbí ženy obyčejné a spíše „zakulacenější“ Nicméně tento mediální vzor „hubené krásy“ má na svědomí tisíce anorektických dívek a žen po celém světě.“ (Pospíšil, 2010, s. 36)

2 MÉDIA

Pojem médium je velmi široký a v průběhu doby se jeho význam mění.

Podle spisovného slovníku českého jazyka, původně pochází z latiny a jeho význam byl střed nebo prostředník. V různých vědních oborech má svůj specifický význam, např. v mikrobiologii je tímto slovem označován roztok pro množení organismů. V psychologii je pojmem médium označován člověk, kterého uvádíme do hypnotického stavu. A v gastronomii slovem médium označujeme středně propečený steak. V dnešní době je používáno jako prostředek k ukládání a přenosu dat jako např. disk v počítači nebo kniha.

My se budeme zabývat zejména posledně jmenovanými významy slova média, ve smyslu prostředníka sdělovaných informací. Dnes také nazývaných masmédií, tedy médií (prostředky) hovořícími k masám.

2.1 Dělení médií

V knize Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku. (Valenta, 2016, s. 32)

se píše: „V našem pojetí představují média všechno to, co někomu zprostředkovává nějaké sdělení, to co zprostředkovává komunikaci. Jde tedy o komunikační média.“

Je zde uvedeno dělení komunikačních médií, na:

- Primární – těmi jsou nejstarší a nejpřirozenější prostředky komunikace, jako je lidská mimika a gesta, tedy řeč těla, která byla obohacena zvukovými projevy a řečí
- Sekundární – je jím jazyk nebo soubor sdílených kódů, jako písmo, obraz, telegraf, telefon, sloužící k interakci mezi dvěma lidmi nebo užší skupinou. Pomáhá nám primární prostředky komunikace šířit a uchovávat v prostoru a čase.
- Terciální – jsou média masová, vyznačující se centrem odkud se informace šíří k širokým masám v podstatě celé společnosti. Jde o tisk, televizi, film, rozhlas,...
- Kvartální, síťová média – v jistém směru se jedná o návrat k interpersonální komunikaci avšak zprostředkované počítači, internetem, sociálními sítěmi, emailem, chatem, diskuzními fóry...a současně tato média umožňují i masové formy komunikace jako jsou zpravodajství na internetu, sdílení videí atd.

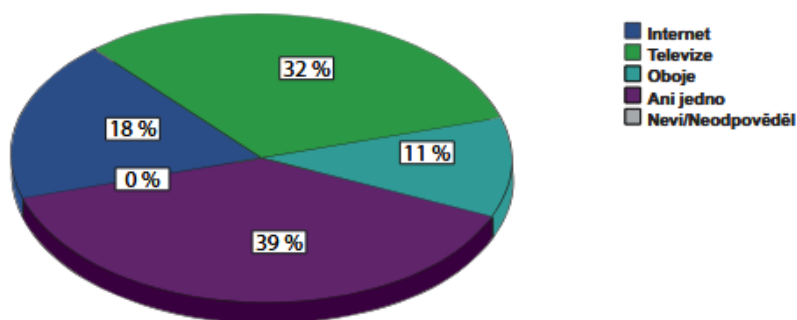
Ve výzkumné části se přímo zaměříme na konkrétní elektronická média, jako jsou televize, rádio, počítačová technika, smart telefony, tablety (internet) a tištěná média především knihy a časopisy.

2.2 Provedené výzkumy

2.2.1 Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti. (Stašová, 2015)

- 1) Výzkum zaznamenávající pokles zaregistrovaných čtenářů knihoven v ČR v letech 1977 – 1999 z 1558 tisíc na 1347 tisíc a současný nárůst zájmu o TV a el. média. (Hofbauer, 2010)
- 2) Dlouhodobé mapování vývoje trávení volného času mládeže ve věku 15-18 let v ČR od roku 1982 do roku 2005 kdy je patrný prudký nárůst používání PC od roku 1992. (Sak, 2006)
(převzato z <http://www.blisty.cz/art/29205.html>)
- 3) Šetření provedené Národním institutem dětí a mládeže v roce 2010 u dětí ve věku 10-15 let potvrdilo narůstající vliv internetu.
 - 11% se obejde bez TV i internetu,
 - 18% se obejde bez internetu,
 - 32% se obejde bez TV,
 - 39% se neobejde ani bez TV ani bez internetu.

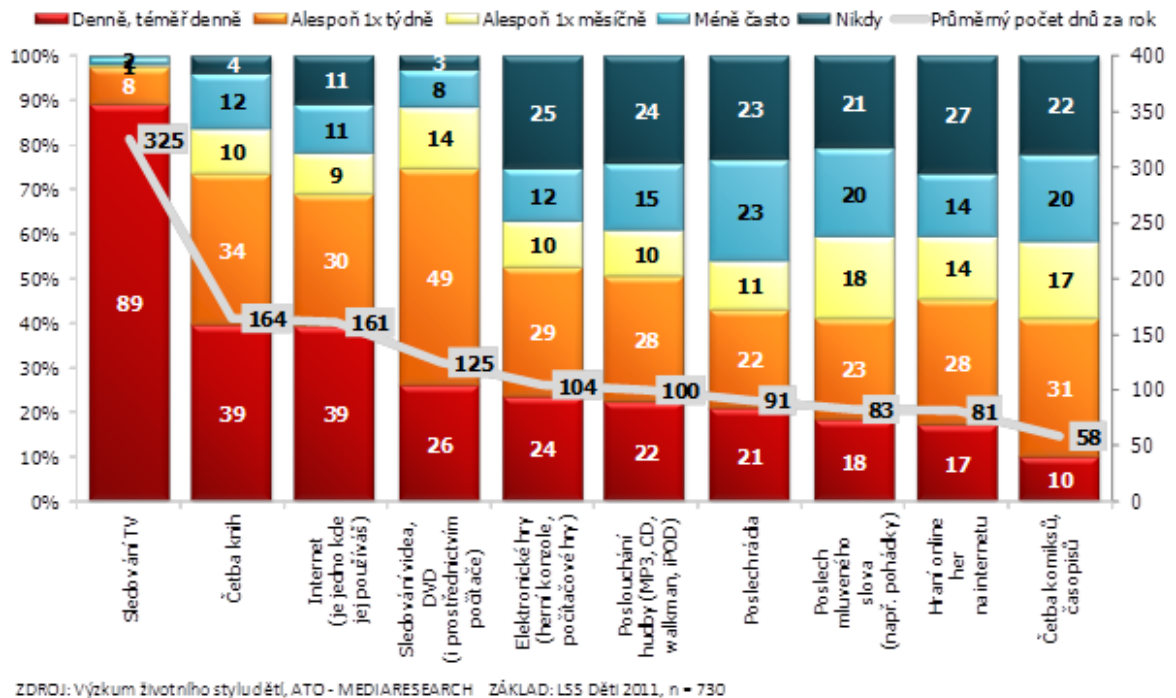
Šetření provedené Národním institutem dětí a mládeže v roce 2010 u dětí ve věku 13-15 let zaměřené na trávení volného času u 743 dětí. (Bacon a kol., 2012)

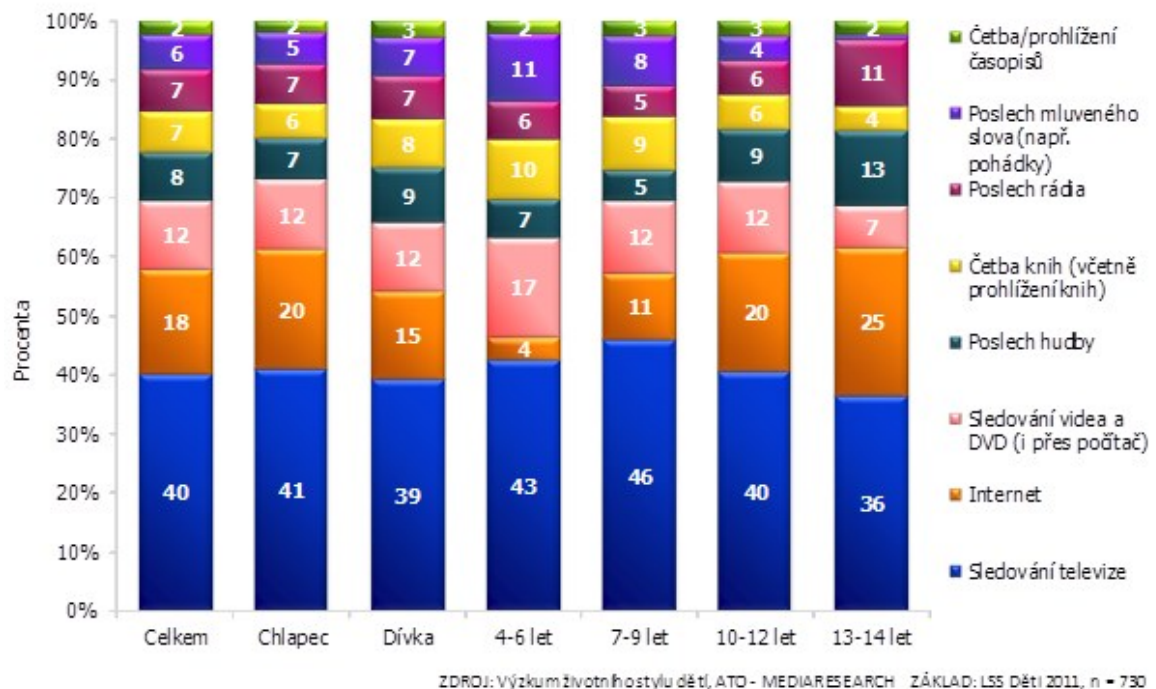
Obrázek 1: Co by děti spíše oželely?

(Zdroj: NIDM: Děti v ringu dnešního světa, 2012)

4) Od roku 2002 výzkum společnosti Mediaresearch pro Asociaci televizních organizací. V roce 2011 se dotazovali 730 dětí ve věku 4-14 let. Ukazuje oblibu TV, u které, děti tráví v průměru 3,5 hodiny denně.

Obrázek 2: Volný čas – pouze média

Obrázek 3: Podíl médií na celkové mediální konzumaci

(převzatoz <http://www.mediaguru.cz/2012/03/deti-a-media-vyhravaji-televize-a-internet/>)

Tyto jmenované výzkumy se zabývají dětmi, ale většinou zahrnují děti školního věku. Jen poslední výzkum se zaměřuje i na děti od 4 let spadající do předškolního věku. Myslím, že tendence budou kopírovat výsledky výzkumů i u dětí mladších, i když u nich je při používání internetu jasný hendikep negramotnosti. Děti si tak nejsou schopné zadávat do vyhledávačů stránky nebo hesla, ani si nebudou mezi sebou chatovat. Tím se otvírají větší možnosti kontroly pro rodiče. Dále jsou zde popsány výsledky výzkumu mediální gramotnosti v rodinách. První část je věnována pohledu ze strany rodičů a druhá část je z pohledu dětí.

2.2.2 Media and the American Child (Comstock, 2007)

Shrnuje výzkum všech forem médií o dětech, přičemž se zaměřuje na to, kolik času denně stráví děti s médii, s televizními programy. Také s jejich dopadem na děti, jak se změnila reklama, aby se přímo odvolávala na děti. Dále účinky reklamy na děti a na spotřebitelské chování rodičů; vztah mezi užíváním médií a dosaženým vzděláním, vliv násilí v médiích na antisociální chování a role médií v ovlivňování postojů k obrazu těla, k sexu a k pracovním rolím, ovlivňování módy a životního stylu.

Průměrné americké dítě ve věku 2-17 let sleduje 25 hodin televizního vysílání týdně, hraje 1 hodinu denně počítačové nebo video hry a na internetu stráví dalších 36 minut denně. 19% dětí sleduje více než 35 hodin týdně televizní vysílání. Tento výzkum ukazuje, že sledování televize, jež přesahuje 10 hodin týdně, snižuje školní výkonnost dětí.

V roce 1991 George Comstock publikoval výsledky výzkumu Televize a americké dítě, které se okamžitě staly standardním odkazem o dopadech televize na děti pro výzkumnou komunitu. Od té doby se zájem o toto téma zvýšil, protože dostupnost médií dětem se rozšířila a ke styku dochází ve stále nižším dětském věku. Již není omezeno na televizi, média ovlivňují děti i prostřednictvím internetu, počítačových her a videoher, stejně jako prostřednictvím televize a filmů. K dispozici jsou videa určená pro kojence, která tvrdí, že zlepšují kognitivní vývoj, televizní programy zaměřené na mladší a mladší děti - a to i pro dospělé - počítačové programy zaměřené na batolata a stále více grafických a interaktivních násilných počítačových her.

Je to nejnovější výzkum zaměřený na využití médií pro mladé lidi. Vyšetřuje obsah dětských sdělovacích prostředků a odhaluje oblasti, které jsou předmětem velkého znepokojení, včetně násilí, sexuálního chování a komercializace. Diskutuje o tvorbě politiky v

oblasti dětí a médií. Zaměřuje se na zkušenosti jedinečné pro děti a dospívající. (volný překlad Alžběta Hrdinová)

2.2.3 Média and Yought (Kirsh, 2010)

Představuje učebnici, která hodnotí roli vývoje v oblasti výzkumu mediálních efektů a vyplňuje mezeru v předmětu děti a média. Vývojová perspektiva poskytuje komplexní přehled a kritiku výzkumné a teoretické literatury týkající se mediálních efektů u kojenců, dětí a dospívajících s jedinečným důrazem na jejich vývoj. Pro komplexní pohled na téma jsou diskutovány různé formy médií včetně používání internetu. Jsou zde srozumitelně popsány a rozčleněny dětské kognitivní, sociální a emocionální schopnosti od předškolního věku až po dospívání.

2.2.4 Dítě a reklama: odborná konference s mezinárodní účastí - Zlín 8. května 2003 43. mezinárodní festival filmů pro děti a mládež (Pavlů, 2003)

Jedná se o shrnutí výzkumu, který byl proveden FMU-UTB ve Zlíně, kdy bylo osloveno přes 730 respondentů. Rodiče dětí zde odpovídali na široké spektrum otázek spojených s vnímáním reklamy v masmédiích, v její tištěné i elektronické podobě, zaměřující se právě na děti. Průzkum byl proveden v celé České republice, ale největší část, cca jedna třetina respondentů, pocházela ze Zlínského kraje.

I přes to, že na straně 49 je kapitola „Názory maminek dětí předškolního věku“, jednalo se o deskriptivní výzkum z pohledu spotřebitele a nebyl zaměřen na pedagogické hledisko. Respondenti byli dotazováni na své chování např. při televizní reklamě, zda přepínají na jiný program, odcházejí od TV, zda je některá reklama např. nevhodná, urážlivá a podobně. Vše se zaměřením na velké světové řetězce a značky. Na toto téma vhodně navazuje následující kapitola.

2.3 Mediální gramotnost

Jak už bylo řečeno, média, kterými se budeme zabývat, jsou určitým prostředkem komunikace. A co více, jsou prostředky masové komunikace, a tak potenciálně oslovují celou společnost. Navíc ve vztahu k dětem předškolního věku je tato komunikace jednoznačně jednosměrná, tedy od médií k dětem. Je tedy nanejvýš důležité u dětí podporovat mediální gramotnost ve smyslu naučit je vnímat vyřčené i skryté obsahy sdělení a přistupovat k nim

kriticky. Umět dekodovat, kdo k nám mluví, co říká, a proč nám to říká = jaký z toho má prospěch?

Je jasné, že skrze tuto jednostrannou komunikaci média uplatňují svou moc prezentovat nám své vize světa, své pravdy a stejně jako každý účastník komunikačního procesu nás chtějí zmanipulovat na svou stranu. Francouzský filosof Michel Foucault řekl, že „vše, co víme o věcech, je vždy udržováno určitou společenskou autoritou (může to být autorita rodiče, učitele, lékaře atd.). Současně toto vědění produkuje moc, protože vymezuje nejen to, co o nějakém objektu nebo osobě víme, ale také to, jak se k němu chováme.“

Zároveň si však musíme uvědomit že: „Považujeme-li média za problematická, měli bychom věnovat pozornost společnosti, která je tvoří a využívá. Analýza médií by tedy měla vždy probíhat současně s analýzou společnosti nebo v jejím kontextu.“ (Valenta, 2016, s. 14,15)

Mediální gramotnost tak spadá do komplexu funkční gramotnosti, jejíž osvojení jde ruku v ruce s rozvojem psychických i sociálních schopností a dovedností jedince. Řečeno slovy Paola Freira jde o schopnost jedince fungovat ve společnosti „nezávisle na společnosti“. Mediálně gramotný člověk tak rozumí tomu, jak média fungují, a je schopen jimi předkládané informace (zprávy, reklamu...) vnímat v těchto souvislostech. A zachovává si špetku zdravé nedůvěry k informacím, které jsou mu médií předkládány.

Základní je tedy vedení dětí ke kritickému myšlení a to již od nejrannějšího věku, protože dítě je vlivu médií vystaveno od narození. I když v nejrannějším věku je pro dítě základem mediálně gramotný rodič. Tento fakt platí pro všechny oblasti zdravého vývoje dítěte. Proto v praktické části této práce hodnotím, do jaké míry rodiče kontrolují nebo regulují používání jednotlivých posuzovaných médií dětmi.

2.4 Hodnocení médií

2.4.1 Negativní aspekty

Příkladem jednoznačně negativního vlivu v oblasti médií je reklama. Mnoho výzkumů u nás i v zahraničí potvrzuje negativní dopady reklamy nejen na děti, ale i na dospělé.

Reklama je cílenou manipulací, protože její předkládání „reality“ je velmi nereálné. Bohužel pro děti je velmi lákavá jak svou délkou, tak barevností a snahou o pozitivní dojem. Proto nezdědka bývá jedinou veselou a pozitivní zprávou, která se k dětem, v záplavě pořadů veřejnoprávních televizí, dostává (viz. pořady s kriminální tematikou, negativní zpravodajství...). Navíc při běžném sledování televize nebo internetu se reklamě nevyhneme. A to již nemluvíme o sofistikovaném marketingu využívajícím spolehlivé psychologické tahy k získání zákazníka, do kterého jsou investovány nemalé finanční prostředky proto, aby byl tento nástroj funkční. A také funkční je. Pod heslem západní civilizace „Trh všechno vyřeší“ se děti odmala stávají manipulovanou masou, která si nevolí prostředky podle toho, jestli je potřebuje, ale podle toho, že je někdo potřebuje prodat.

Dalším negativem médií, až na rozhlas, je u všech dalších nutnost používat je v sedě, bez možnosti aktivního pohybu. S tím souvisí mnoho prokazatelně negativních dopadů na fyzický vývoj jedince. Proto jsme se v praktické části zaměřili nejen na průzkum médií, ale i na porovnání času stráveného s médii a času stráveného sportem nebo jiným aktivním pohybem.

2.4.2 Pozitivní aspekty

Pozitivní roli mohou média hrát například zprostředkováváním komunikace s blízkými příbuznými při odloučení. Dnešní téměř bezplatná možnost videokomunikace přes internet umožní udržování intenzivních vztahů mezi členy rodiny, kteří se museli na nějakou dobu vzdálit. Tato možnost je zprostředkovávána jak počítačem, tak tabletem a samozřejmě telefonem. Dnes je možné využívat k tomuto účelu Smart, televizi, dokonce i hodinky. Sama znám hodně rodin, které takto komunikují s nejbližšími členy rodiny, ať už jsou to partneři, rodiče s dětmi nebo s prarodiči.

Média nás mohou seznamovat s novými a zajímavými fakty z přírody, historie, kultury, vědy, techniky... a to pomocí dokumentů, nejrůznějších zpráv nebo podnětných diskusí atd. Ale ty je ve veřejnoprávních zdrojích potřeba hledat.

Dalším pozitivem, pro mě stěžejním, je vyhledávání informací při učení. U dětí předškolního věku je tento účel omezen, protože ve většině případů ještě neumějí číst a psát. Od toho tu ovšem má být rodič nebo učitel, který jim tuto službu nabídne.

Při poslechu kvalitní hudby může docházet k zlepšení nálady, což je z mého pohledu úkol nelehký. Je velmi snadné podlehnout smutku, pesimismu, zlobě a spoustě negativních emocí, ale zdaleka není tak snadné tuto náladu anulovat či dokonce obrátit do polohy pozitivní. Hudba je jedním ze spolehlivých, jednoduchých a dnes i dostupných prostředků.

Jindy můžeme médií využít při relaxaci a odpočinku. Pokud má dítě přes den dostatek sociálního kontaktu a pohybu, nemůžeme upřít žádnému z uvedených médií jejich relaxační účinek. Tento účel je však v určitém časovém úseku naplněn a delší setrvávání u médií postrádá smyslu.

Klíčovým se tedy zdá být účel, k jakému jsou média používána.

2.4.3 Jak hodnotit významnost vlivu médií?

Nesmíme zapomenout vzít v potaz také časový rozměr, který médiím věnujeme. Naším cílem bude hodnotit, zda a které z médií může mít významný nebo nevýznamný vliv na zdravý vývoj dítěte. Při poměrování této hodnoty musíme dát do souvislosti dostupnost, čas a účel používání jednotlivých médií.

Nemůžeme tedy hodnotit jednotlivá média a priori jako negativní nebo pozitivní. Je to, jako bychom chtěli říct: „Nůž je špatný!“ Nůž je jen nůž. Je to nástroj, který může být k užítku, ale může ublížit, a dokonce i zabít. Problém tedy není v noži, ale v tom, kdo ho používá a za jakým účelem. Dítěti předškolního věku také nikdo se zdravým rozumem a smyslem pro zodpovědnost nedá nůž bez ponaučení a dozoru do ruky. Je si vědom rizik z toho plynoucích. A zrovna tak je úkolem rodičů a učitelů těchto dětí naučit je s těmito nástroji bezpečně a pod dohledem zacházet.

Tabulka 1: Televize

Negativa	Pozitiva
reklama	seznamování se s novými věcmi, prostředím
jednostranná komunikace směrem k uživateli	učení
zkreslené vnímání reality	relaxace
ztrnulost při sezení	
potřeba být baven	
nebezpečí nevhodných vizuálních vjemů (brutalita)	
přebírání nevhodných vzorů chování, estetických, sociálních, morálních	
chybné vnímání norem	
malá sociální interakce s reálným prostředím	
nedostatek komunikace	

Tabulka 2: Kniha

Negativa	Pozitiva
ztrnulost při čtení	seznamování se s novými věcmi, prostředím...
jednostranná komunikace směrem k uživateli	možnost vyhledávání informací
reklama	učení
	pozitivní vlivy na rozvoj myšlení, řeči, představivosti
	absolutní možnost volby žánru i účelu používání
	možnost komunikovat s okolím
	relaxace
	naprostá kontrola reklamy

Tabulka 3: Počítač

Negativa	Pozitiva
reklama	seznamování se s novými věcmi, prostředím...
jednostranná komunikace směrem k uživateli	učení
zkreslené vnímání reality	relaxace
ztrnulost při sezení	možnost vyhledávání informací
potřeba být baven	lepší možnost volby žánru i účelu používání oproti TV
nebezpečí nevhodných vizuálních vjemů (brutalita)	možnost komunikovat na dálku
přebírání nevhodných vzorů chování, estetických, sociálních, morálních	částečná možnost eliminace vlivu reklamy
chybné vnímání norem	
malá sociální interakce s reálným prostředím	
nedostatek komunikace	
rizika spojená s ochranou soukromí a úniku dat	
možný vznik psychické závislosti	

Tabulka 4: Rádio

Negativa	Pozitiva
reklama	možnost neomezeného pohybu
jednostranná komunikace směrem k uživateli	zdroj informací
odvádění pozornosti	regulace nálady
zvukový smog	učení
	relaxace

Tabulka 5: telefon nebo tablet

Negativa	Pozitiva
reklama	seznamování se s novými věcmi, prostředím...
jednostranná komunikace směrem k uživateli	učení
zkreslené vnímání reality	relaxace
ztrnulost při sezení	možnost vyhledávání informací
potřeba být baven	lepší možnost volby žánru i účelu používání oproti TV
nebezpečí nevhodných vizuálních vjemů (brutalita)	možnost komunikovat na dálku
přebírání nevhodných vzorů chování, estetických, sociálních, morálních	částečná možnost eliminace vlivu reklamy
chybné vnímání norem	
malá sociální interakce s reálným prostředím	
nedostatek komunikace	
rizika spojená s ochranou soukromí a úniku dat	
možný vznik psychické závislosti	

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

V této kapitole je podrobně popsán postup kvantitativního deskriptivního výzkumu. Tento typ byl zvolen v návaznosti na téma bakalářské práce, které si klade za cíl zjistit, která média jsou dětem dostupná. Dále podle názorů rodičů zmapovat, jak jednotlivá média, která děti předškolního věku používají, působí na jejich vývoj. Vzhledem k tomuto zadání byl zvolen i výzkumný nástroj, kterým je dotazník pro rodiče předškolních dětí v okrese Uherské Hradiště.

Je zde popsán také postup při tvorbě výzkumného nástroje a jeho testování na zkušebním vzorku respondentů, charakteristika výzkumného vzorku, sběr dat a způsob jejich vyhodnocení a sumarizace. Dále konstatování zjištěných faktů a doporučení pro praxi a zejména učitele mateřských škol.

Při stanovení cílů výzkumu a tvorbě výzkumných otázek jsme vzhledem k deskriptivnímu charakteru výzkumné práce upustili od tvorby hypotéz.

Jak uvádí **Gavora** (1996) v knize **Výzkumné metody v pedagogice**, při deskriptivním typu výzkumu není potřeba stanovení hypotéz. Pracovali jsme tedy zejména na formulaci vhodných výzkumných otázek.

Při vyhodnocování dat jsme se však neomezili pouze na odpovědi na výzkumné otázky, ale snažili jsme se plnohodnotně popsat všechna fakta, která nám z informací vyplynula. Tyto informace jsme zpracovávali za pomoci programu Excel a řadili je do výšečových grafů. Z takto utříděných výsledků výzkumu jsme posléze formulovali závěry a doporučení vztahující se k praxi mateřských škol.

3.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak děti předškolního věku jednotlivá média využívají a jak podle rodičů média na děti působí.

Tomuto hlavnímu cíli praktické části jsme podřídili volbu dílčích cílů, které jsme definovali takto:

- Zjistit, které z médií je dětem nejdostupnější.
- Zjistit, která média jsou dětmi nejvíce používána.
- Zjistit, u kterého z médií děti tráví nejvíce času.
- Zjistit, k jakému účelu jsou média dětmi nejčastěji používána.
- Zjistit, zda rodiče u dětí regulují používání médií.
- Zjistit, jaký přínos pro zdravý vývoj dítěte, vidí rodiče při používání médií dětmi.
- Zjistit, jaký je poměr mezi časem, který děti tráví aktivním pohybem a časem stráveným u médií.

Snažili jsme se zde zachytit všechny dostupné parametry potřebné k hodnocení a zmapování využívání posuzovaných médií dětmi. Tyto dílčí cíle se pak staly východiskem pro určení výzkumných otázek.

3.2 Stanovení výzkumných otázek

Výzkumné otázky jsme definovali a seřadili v závislosti na dílčích cílech výzkumu.

Výzkumné otázky:

- VO 1. Které z médií je doma dětem nejdostupnější?
- VO 2. Která média jsou dětmi nejvíce používána?
- VO 3. U kterého z médií děti tráví nejvíce času?
- VO 4. K jakému účelu jsou média dětmi nejčastěji používána?
- VO 5. Jak regulují rodiče používání médií u dětí?
- VO 6. V čem vidí rodiče přínos v používání médií dětmi?
- VO 7. Jaký je poměr mezi časem, který děti tráví aktivním pohybem a časem stráveným u médií?

3.3 Výzkumné metody a výzkumný nástroj

Vzhledem k volbě kvantitativního deskriptivního výzkumu se pro nás stal nástrojem dotazník a k vyhodnocování dat jsme použili program Microsoft Excel.

Od výše uvedených výzkumných otázek se pak odvíjela tvorba a struktura samotného výzkumného nástroje. Dotazník byl určen pro rodiče dětí v předškolním věku, přesněji děti ve věku od 2 do 7 let. Při tvorbě dotazníku jsme vycházeli z výzkumných otázek, které jsme strukturovali na námi zvolená média - televizi, rádio, počítač, tablet nebo smart telefon a kniha.

V dotazníku jsme se také snažili zjistit časový rozsah pohybových volnočasových aktivit dítěte, abychom ho pak mohli porovnat s dobou využívání jednotlivých médií, u kterých, jak jsme uvedli v teoretické části výzkumu, lze předpokládat spíše sezení a malou fyzickou aktivitu dětí.

3.4 Tvorba výzkumného nástroje

Tvorba výzkumného nástroje probíhala v listopadu a v prosinci roku 2017. Předem jsme si definovali jednotlivá média, která budeme posuzovat. Rozhodli jsme se prozkoumat nejen obrazová média elektronické média, jako jsou televize, počítač, tablet a smart telefon, zvuková média, jako je rádio, ale i média tištěná, kterými pro nás jsou kniha, dětské časopisy a propagační materiály.

Vzhledem k sedavé poloze při využívání všech těchto médií jsme do dotazníku chtěli zakomponovat i informace související s časovým horizontem aktivního pohybu dětí a tato čísla porovnat. Dále jsme zkoumali dostupnost médií a internetu, čas a účel využívání médií dětmi, regulaci jejich využívání rodiči, jejich oblíbenost u dětí i u rodičů a přínosy jednotlivých médií pro děti, které rodiče vidí nebo nevidí.

Samotná struktura dotazníku se skládá:

- **Z úvodní části**, ve které respondenty seznamujeme s účelem dotazníku.
- **Z demografických údajů** skládajících se z informací o rodičích, dotaz na jejich věk, pohlaví, dosažené vzdělání, bydliště (vesnice nebo město), zda mají doma internet, z informací o věku a pohlaví dítěte.

- **Z výzkumné části** dotazníku, obsahujícího uzavřené a polouzavřené typy položek. Z uzavřených položek to byly především stupnicové, výčtové a výběrové polytomické položky.
- **Ze závěrečného poděkování** za ochotu a spolupráci.

Po sestavení celého dotazníku jsme přistoupili k testování výzkumného nástroje.

3.5 Testování výzkumného nástroje

Testování výzkumného nástroje proběhlo na zkušebním vzorku 10 respondentů z okruhu známých a rodiny, spadajících do požadované skupiny rodičů dětí v předškolním věku z okresu Uherské Hradiště. Uskutečnilo se v průběhu ledna roku 2018. Přestože se zdálo, že úpravy nebudou nutné, ukázalo se několik zajímavých podnětů k řešení. U prvního vyplňovaného dotazníku byl přítomen výzkumník a vedl rodiče při jeho vyplňování. Rodič kladl otázky v případě nejasností. Výzkumník se ptal, zda bylo vyplňování dotazníku náročné nebo únavné a zda chyběly některé odpovědi, které chtěl respondent uvést, ale nebyly v nabídce. Jaký má respondent pocit? Co by doplnil? atd.

Prvním respondentem byla žena, silná dyslektička, která uvedla, že je pro ni veškeré čtení náročné, ale že to bylo v normě a nijak se rozsahu dotazníku nezalekla. Neviděla žádný zvláštní problém k řešení.

U druhého dotazníku byl výzkumník také přítomen, ale až na dva dotazy ze strany respondentky do jeho vyplňování nijak nezasahoval. Na závěr se opět zeptal na pocity z dotazníku a případné připomínky ke srozumitelnosti otázek a nabídce odpovědí. Ani zde nebyly zvláštní připomínky.

Další dotazníky byly jen předány s žádostí o vyplnění s tím, že si je později výzkumník vyzvedne. Ty byly z pohledu tvorby výzkumného nástroje nejpodstatnější. Ukázalo se nepochopení úvodních rozřazovacích otázek a přinutilo nás to ke změně designu odpovědí i k přeformulování doplňkových informací k otázce. Rovněž jsme rozlišili písmo u otázek a odpovědí; odpovědi jsme vytiskli tučně. V jednom z dotazníků jsme si totiž uvědomili, že při neodlišení designu se respondentka domnívala, že první část odpovědi patří ještě do otázky.

U jednoho dotazníku došlo dokonce k paradoxu, došlo k chybě při vyplňování. Byly nám známy rodinné poměry tohoto respondenta a věděli jsme, že PC mají doma, dokonce u dětí v pokoji, ale dotazník byl vyplněn takto:

Počítač nemáme. Dítě jej používá 5x týdně, 2 hodiny za den, hraje hry, sleduje naučné pořady a sport. Dítě jej vyžaduje, rodič reguluje čas a účel používání PC dítětem. PC není zapnut jako kulisa, dítě se na PC učí, zabaví, aktivně se hýbe. Podobný paradox byl u položky telefon/tablet. Respondent uvedl:

Telefon/tablet nemáme. Dítě jej používá 5x týdně, 2 hodiny za den, hraje hry, sleduje naučné pořady, je na internetu. Dítě jej vyžaduje, rodič reguluje čas a účel používání dítětem. Telefon/tablet není zapnut jako kulisa, dítě se zabaví, relaxuje, aktivně se hýbe. Víme, že v rodině jsou 2 počítače, jeden tablet a 3 smart telefony.

Usuzovali jsme, že mohlo dojít k chybě při vyplňování stereotypních otázek nebo nepochopení formulace odpovědí. Odlišili jsme proto designem odlišující otázky a odpovědi a přeformulovali jsme odpovědi.

Také jsme rozšířili spektrum odpovědí u dotazu typu „zda vidí přínos TV, PC, rozhlasu...pro dítě“. Přidali jsme možnost negativní odpovědi v podobě „nevidím přínos“.

Snažili jsme se eliminovat chybovost při vyplňování na maximum a volit nezávadějící odpovědi.

3.6 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem byli rodiče předškolních dětí z okresu Uherského Hradiště. Konkrétně rodiče dětí ve věku 2 až 7 let včetně. Oslovili jsme rodiče jak z vesnice, tak z města.

3.7 Problémy při zajišťování výzkumného vzorku

Při oslovování respondentů jsme využili svých známých a požádali je o šíření v okruhu jejich přátel, v mateřských školách, které navštěvují se svými dětmi a podobně.

Sami jsme osobně oslovili ředitele některých mateřských škol a požádali je o spolupráci při distribuci dotazníků mezi rodiče. Těm, kteří pomohli, velmi děkujeme, protože takto získané dotazníky tvořily velkou část z celkového počtu. Jen jedna paní ředitelka se omluvila, že takové věci nedělají, protože mají spoustu povinností v rámci školní legislativy spojené s povinnou evaluací školy a nechtějí rodiče vyčerpávat dalšími dotazníky. Chtěli tak předcházet neochotě rodičů spolupracovat s nimi v budoucnu. To jsme samozřejmě chápali a hledali jiné možnosti.

3.8 Sběr dat

Sběr dat probíhal v období leden až březen roku 2018. Jak jsme uvedli výše, jednalo se o sběr jak na vesnici, tak ve městě. Snažili jsme se o co nejosobnější přístup, protože jsme si byli vědomi toho, že ti, kteří budou více citově zainteresovaní, budou ochotnější, upřímnější a pečlivější při vyplňování dotazníků a my pak budeme schopni lépe analyzovat vypovídající data.

Je samozřejmou nevýhodou dotazníků, že respondenti mohou vědomě nebo podvědomě upravovat své odpovědi podle své sociální žádoucnosti, a to jsme se snažili minimalizovat. Uvědomovali jsme si, jakou výhodou byla doba, kdy sběr dat probíhal. Jednalo se o konec zimního období, kdy lidé obecně tráví více času doma a tím i s médii. Tak rodiče vyhodnocovali chování dětí po tomto období. Dá se tedy předpokládat, že jejich odpovědi budou více korespondovat se skutečnou mediální konzumací dětí předškolního věku, než by tomu bylo například při sběru dat v období září a října po čase dovolených a letních prázdnin.

Celkem se nám podařilo shromáždit 121 dotazníků. V osobním kontaktu tvořila návratnost téměř 100%, při nepřímé distribuci cca 42 %. To pro nás byla průměrná **71% návratnost**.

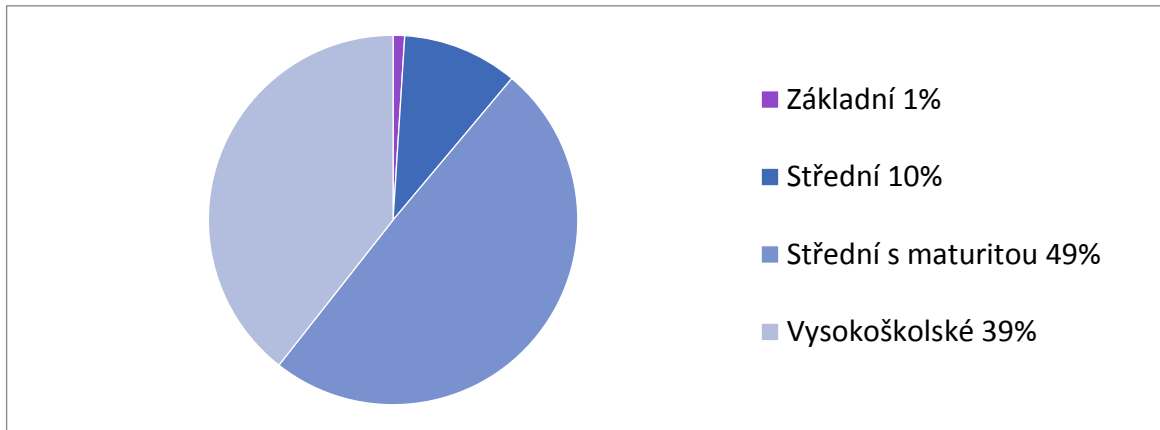
3.9 Vyhodnocování získaných dat

Z celkového počtu 121 dotazníků se objevily některé chybně nebo neúplně vyplněné, ty jsme vyřadily z kalkulace a zůstalo nám **116 dotazníků**, které jsme použili k analýze dat. Celkové vyhodnocování proběhlo pomocí programu Microsoft Excel a bylo vizualizováno pomocí výsečových grafů a tabulek.

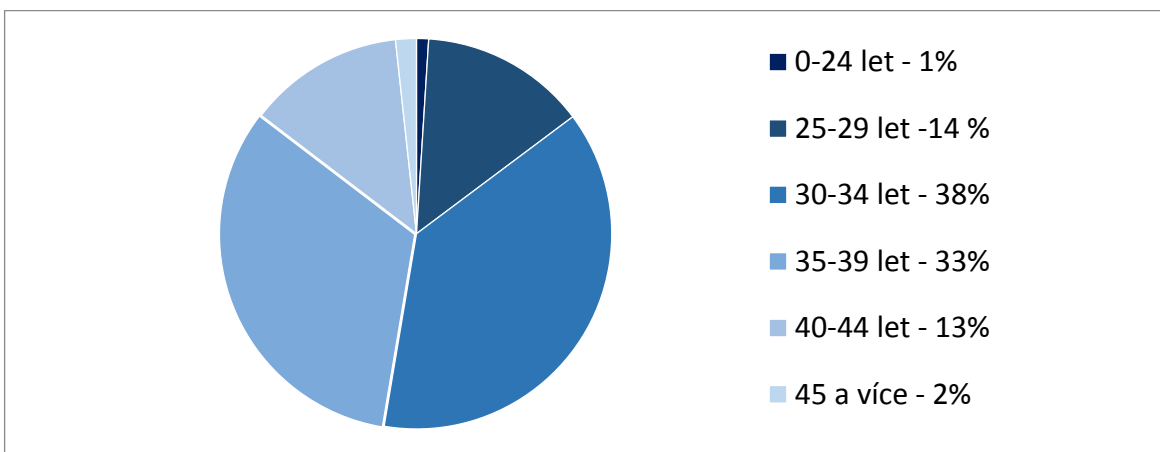
3.9.1 Demografické údaje

Tyto údaje tvoří rozvrstvení námi oslovené populace ve vzorku 116 respondentů podle údajů o rodičích, kteří dotazník vyplňovali, jejich pohlaví, nejvyšším dosaženém vzdělání, místu bydliště. Dále údaje týkající se dětí, o kterých byly dotazníky vyplňovány, jejich věk a pohlaví.

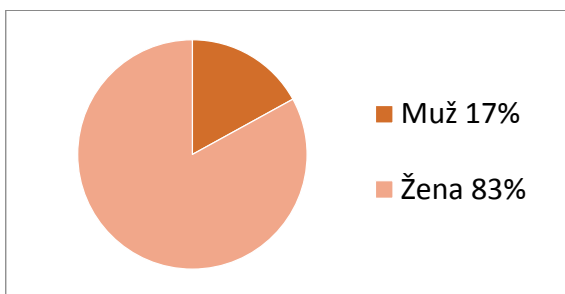
Rovněž jsme se dotazovali, zda doma mají internetové připojení. Na tuto otázku odpovědělo 97% respondentů kladně.

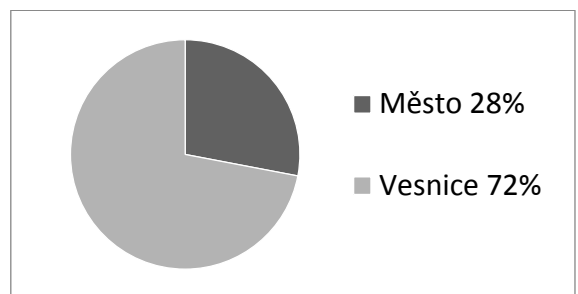
Obrázek 4: Dosažené vzdělání rodičů.

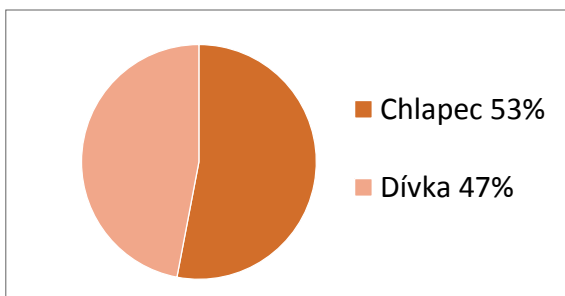
Obrázek 5: Věkové rozvrstvení rodičů

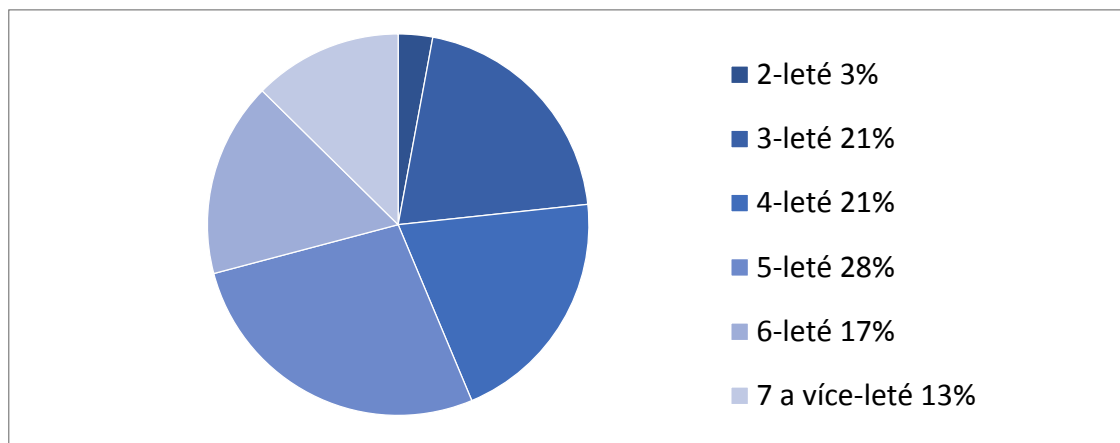
Obrázek 6: Pohlaví respondentů

Obrázek 8: Místo bydliště

Obrázek 7: Pohlaví dětí

Obrázek 9: Věkové rozvrstvení dětí

3.9.2 Odpovědi na výzkumné otázky

VO 1. Které z médií je doma dětem nejdostupnější?

V rámci dostupnosti jednotlivých posuzovaných médií jsme se od respondentů dozvěděli, že všechny domácnosti mají každé z médií minimálně v **76%**. Z tohoto faktu vyplývá, že všechna média jsou velmi dobře dostupná!

Na otázku, zda mají doma internetové připojení, odpovědělo kladně 97% respondentů. Niže se sice dozvíme, že děti internet samy nepoužívají (viz. Tab. 9. V součtu všech el. médií jen 9%), ale to se dá předpokládat vzhledem k jejich věku a negramotnosti.

Tabulka 6. Výskyt médií v domácnostech a procentuální vyjádření těch, kteří uvedli jejich nepoužívání dětmi.

	Televizi	Rádio	Počítač	Telefon Tablet	knihu
Mají v domácnosti v %	90%	76%	84%	85%	100%
Dítě je nepoužívá v %	4%	34%	53%	27%	1%

Z tabulky je jasně patrné, že výskyt posuzovaných médií v rodinách se pohybuje v rozmezí 76% až 100%, přičemž obě veličiny jsou zároveň extrémními hodnotami. Rozmezí mezi položkami televize, počítač a telefon/tablet je pouhých 6%. Další údaj je daleko

podstatnější a ukazuje na velmi zásadní regulaci používání. U počítače více než polovina respondentů uvádí, že přestože ho mají doma, dítě ho vůbec nepoužívá. Podobně je tomu u tabletu, kdy bezmála třetina respondentů uvádí, že i když ho mají doma, dítě ho vůbec nepoužívá, a to i přes to, že se u dětí těší značné oblibě. (viz. *Obr 12.*)

Opačný trend se ukázal u rádia, kdy sice také jedna třetina respondentů uvádí, že ho dítě nepoužívá, ale nebude to díky potřebě jeho používání regulovat. Buď ho doma nemají, nebo o něj dítě nejeví zájem. Jak je uvedeno níže (viz. *Obr. 12.*), žádný z respondentů neuvedl rozhlas na prvním místě v preferencích dítěte.

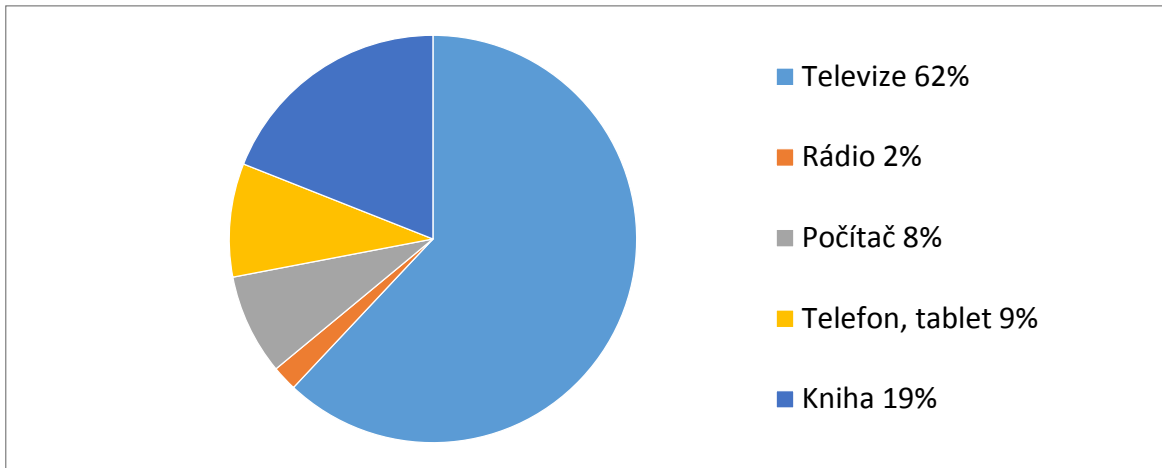
Zajímavou položkou je také televize z pohledu vzrůstajícího trendu nemít doma televizor. 10% respondentů uvádí, že jej doma nemá, a nelze předpokládat, že by to bylo z důvodu jejich hmotné nouze. Z dotazníků vyplývá, že jsou to lidé s vyšším stupněm vzdělání (středním s maturitou, univerzitním), a jedná se tedy o jejich svobodné rozhodnutí. Knihu nepoužívá pouze 1% dotazovaných.

VO 2. Která média jsou dětmi nejvíce používána?

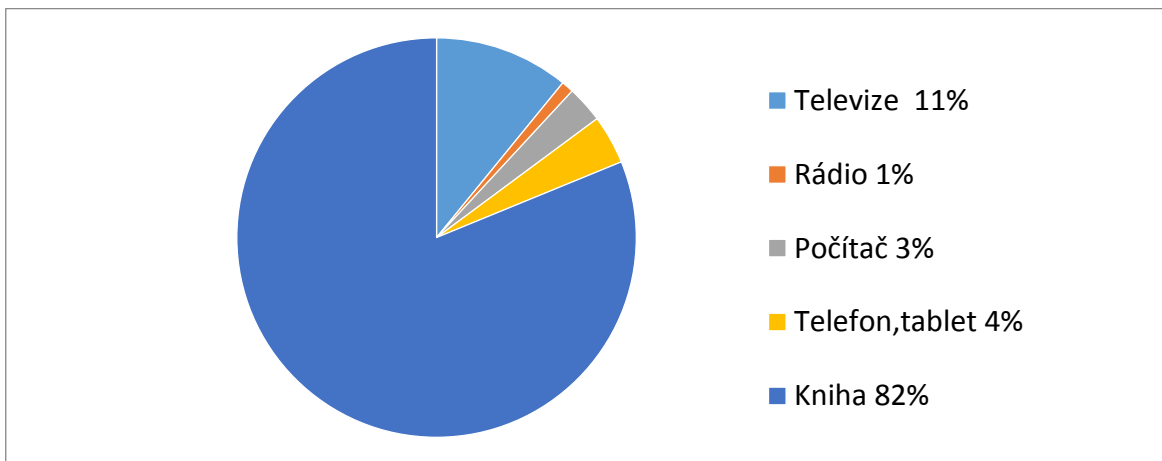
Na začátku dotazníku jsme nechali rodiče seřadit televizi, rádio, telefon a tablet, počítač a knihu při odpovědích na tři otázky:

- A.** Které z médií dítě nejvíce využívá?
- B.** Které z médií nejvíce upřednostňuje rodič, aby dítě využívalo?
- C.** Která z médií dítě nejvíce vyžaduje?

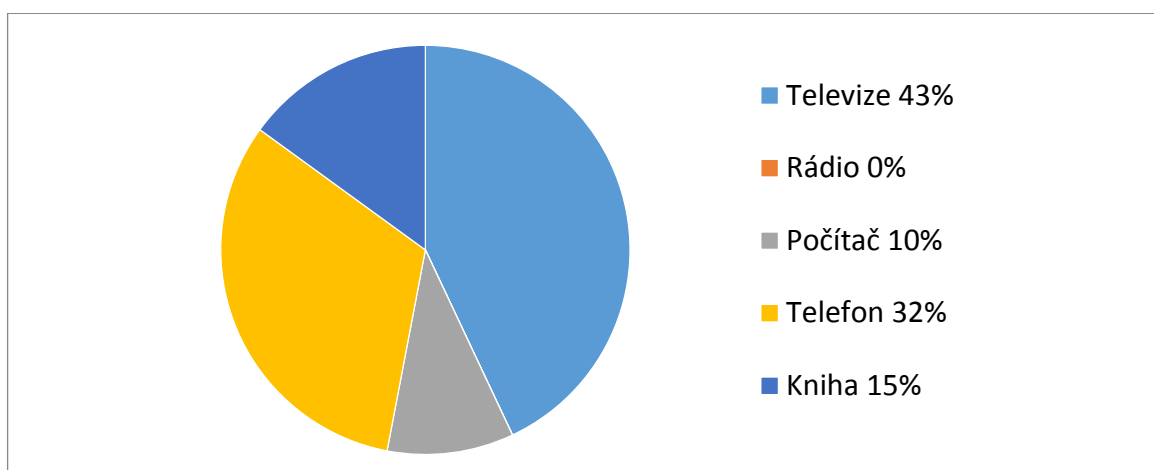
Tyto odpovědi jsme pak použili mimo jiné při vyhodnocování míry kontroly médií rodiči. Odtud je jasně patrné, že rodiče nejvíce preferují knihu, ale děti přesto nejvíce využívají televizi. Je proto nasnadě, do jaké míry je regulace využívání televize efektivní, či zda k regulaci opravdu dochází.

Obrázek 10: Média, která děti nejvíce používají.

Obrázek 11: Média, která rodič nejvíce preferuje, aby dítě používalo.

Obrázek 12: Média, která děti nejvíce vyžadují.

Jednoznačnou odpovědí na tuto otázku je televize, kdy 62% respondentů přiznává televizi jako médium nejvyužívanější dětmi předškolního věku, zároveň celých 11% rodičů uvádí televizi jako jimi nejvíce preferovanou z dané nabídky a 43% uvádí, že je televize dětmi nejvíce vyžadována.

Druhou nepoužívanější je kniha s 19%, což je, podle nás, slušný výsledek. Zároveň je potěšující to, že 15% dětí podle odpovědí rodičů knihu nejvíce vyžaduje, a tudíž ji upřednostňuje před všemi elektronickými médii. Není tak udivující, že celých 82% rodičů knihu zařadilo na první místo svých preferencí (viz *Obr. 11.*) Jestli ji opravdu uplatňují i v životě, to je otázka.

Tabulka 7: Řazení médií podle stupně používání dětmi. - vyplývající z otázek seřazování médií k výše uvedeným otázkám A, B a C

Děti nejvíce používají	Televizi	Rádio	Počítač	Telefon Tablet	Knihu
Nejpoužívanější	61%	2%	8%	9%	19%
Na druhém místě	17%	12%	11%	26%	26%
Na třetím místě	12%	12%	9%	20%	29%
Na čtvrtém místě	1%	16%	18%	14%	13%
Nejméně používané a nepoužívané	9%	57%	53%	31%	13%

Nejoblíbenějším médiem je televize s 61%. Za ní sice následuje druhá kniha, ale pouze s 19%. Počítač, telefon a tablet se drží na stejných příčkách okolo 9 %. Zcela poslední je rádio s 2%. Z tabulky vidíme, že zhruba polovina respondentů uvádí, že děti vůbec nepoužívají rádio a počítač, zato tablet nepoužívá jen asi jedna třetina dotazovaných. Z dotazníků bylo patrné, že tablet nebo telefon se těší u dětí velké oblibě. Z *Obr. číslo 12.* vidíme, že telefon a tablet s 32%, si drží druhou příčku v oblibě u dětí za televizí, která má 43%. Třetí je u dětí kniha s 15% a těsně za ní následuje počítač s 10%. Rádio u dětí neuvádí nikdo jako nejoblíbenější.

VO 3. U kterého z médií děti tráví nejvíce času?

Jak naznačily předchozí výsledky, i měření času stráveného u jednotlivých médií potvrdilo televizi jako nejpoužívanější, s průměrným časem 6,26 hodiny týdně.

U jednotlivých médií, kdy rodiče přímo odpovídali na míru používání každého média zvláště v řadě doplňujících otázek, se ukázalo, že nejméně používaným z nich není rádio, ale počítač. U počítače uvedlo 67% respondentů, že ho dítě vůbec nepoužívá, zároveň pak neměli potřebu vyplňovat položky spojené s dotazem na jeho regulaci.

Dalšími nejméně používanými jsou shodně telefon a tablet s 39% a rádio s 44%. U položek týkajících se knihy bylo patrné, že téměř všichni používají knihu denně cca půl hodiny na zklidnění, tomu odpovídá i průměr 3,61 hodiny týdně. Z těchto dat se zdá, že je dětem pravidelně čteno před spaním, ale jinak se kniha moc nepoužívá.

Potvrdila se tak pravdivost odpovědí, kdy jsme se různými cestami dobrali podobných výsledků.

Tabulka 8: Průměrný čas strávený u jednotlivých médií.

Děti	Televizi	Knihu	Telefon Tablet	Rádio	Počítač
Používají v průměru (x hodin denně)	6,26	3,61	2,67	2,09	1,29
Vůbec nepoužívají (x % dětí)	5%	4%	39%	44%	67%
Vůbec nepoužívá (x počet dětí)	6	5	43	48	75
Neodpovědělo (x respondentů)	2	2	7	6	4

VO 4. K jakému účelu jsou média dětmi nejčastěji používána?

V této tabulce jsou seřazeny odpovědi respondentů podle toho, jaké žánry nebo činnosti pomocí médií děti sledují. Některé činnosti je možno provádět na více médiích, jako např. poslech hudby nebo sledování videí, tyto položky lze sdružit, jiné jsou specifické pouze pro jedno z médií, např. používání X boxu. Jiné položky nebyly označeny ani jedním z respondentů nebo se nedaly vztáhnout na všechna média.

Tabulka 9 : Účel používání médií dětmi předškolního věku.

Děti sledují...	Televizi	Rádio	Knihu	Telefon Tablet	Počítač
Vše	4%	9%	7%		
Pro děti	86%	17%	96%	31%	19%
Pohádky	69%	35%	82%	41%	22%
Naučné	32%	2%	34%	10%	7%
Akční	2%		1%	1%	4%
Zprávy	7%	5%			
Hudba (u knihy básně)	22%	37%	26%	18%	13%
Sport	19%	2%		2%	2%
Reklama (reklamní časopisy)	7%		5%		
Internet	1%			5%	3%
Krimi	2%				
Vztahy	1%				
X box	0%				
Časopisy pro děti			40%		
Hry				39%	15%
Postřehové hry				17%	8%
Naučné hry				23%	14%
Akční hry				2%	4%
Používá ke komunikaci				7%	4%
Jiné...	4%	4%	4%	7%	6%
U rádia jako jiné bylo uvedeno „poslech v autě“					
U telefonu a tabletu jako jiné uvedli „sledování fotografií a videí dítěte“.					
U TV uvedeno „vypínám obraz a nechávám puštěné Očko,“ dítě poslouchá hudbu.					
U položky jiné uvedli „poslouchá hudbu a tančí“.					

Z tabulky vidíme, že při regulaci médií v rámci účelu, za jakým jsou média dětmi předškolního věku využívána, jsou rodiče zřejmě poměrně úspěšní. Největší zastoupení mají pořady a knihy pro děti, kdy u televizních pořadů je to 86%, u knih 96%.

Na druhém místě jsou zde výrazně zastoupeny pohádky v tištěné i elektronické podobě. Následují pořady naučné. Sem můžeme vložit se 40% časopisy pro děti, které v rámci úměrnosti věku můžeme považovat za verzi naučné literatury pro děti; spadají sem i naučné počítačové hry s 23% a 14%. Poslední hojně využívanou činností je poslech hudby.

Zajímavostí pro nás bylo 0% u používání X boxu, jež jsme ho chtěli využít k vyvrácení domněnky, že televize působí negativně na fyzický vývoj dítěte, protože u jejího sledování nevykonává aktivní pohyb. Při používání X boxu u většího počtu respondentů by se toto tvrzení dalo zpochybnit. V průzkumu se ale ukázalo, že nikdo z dotazovaných nevedl používání X boxu ani při využívání televize, ani v otázkách týkajících se sportovních a pohybových aktivit.

VO 5. Jak regulují rodiče používání médií u dětí?

Z výzkumu vyplývá, že při regulaci času a účelu používání jednotlivých médií se rodiče chovají takto

Tabulka 10: Míra regulace času a účelu využívání médií.

Rodiče regulují	Televizi	Rádio	Knihu	Telefon Tablet	Počítač
Čas zcela	75%	28%	42%	72%	60%
Čas někdy	17%	9%	16%	12%	5%
Účel zcela	89%	49%	72%	71%	59%
Účel někdy	7%	9%	10%	9%	6%
Zapnuto jako kulisa nebo volně k dispozici	41%	24%	92%	17%	9%

Rodiče shodně uvádějí, že například u televize ve více jak 90% regulují čas i to, na co se dítě v TV dívá. Podíváme-li se na *Obr. 10, 11, 12*, zjistíme, že přestože rodiče v 82% upřednostňují knihu před všemi ostatními médii, děti vyžadují nejvíce televizi a také ji v 62 % nejvíce využívají. Stejně tak při srovnání procenta, kdy je TV zapnuta jako kulisa, nelze hovořit o regulaci, protože na dítě působí vše, co v TV v daný okamžik běží, ať je to reklama, krimi, nevhodné zpravodajství atd. Naštěstí u položky „sleduje vše“ je u televize uvedeno pouze u 4% respondentů. Dalším ukazatelem ne-regulace času a účelu sledování televize je 41% u položky „televize je zapnutá jako kulisa“. V tomto případě na dítě působí vše, co je v ní promítáno, ať jsou to krimi, reklama, zpravodajství s nevhodným obsahem pro děti atd.

U dalšího z el. médií zřejmě kontrola rodičů probíhá daleko úspěšněji než u Tv. Telefon a tablet i přes jejich velké preference u dětí - 32% (viz *Obr. 12*) jej děti používají jen 9% (viz *Obr. 10*).

Počítač je zhruba na stejné úrovni v preferencích dětí a v hodnotách jeho využívání, kdy obě jsou 8-9% (viz *Obr. 10 a 12*). Zde lze věřit tomu, že při jeho používání dochází k regulaci rodičem již z podstaty tohoto média, kdy dítě k jeho používání většinou potřebuje asistenci rodiče a je zde jasně dána osobní volba účelu i žánru.

VO 6. V čem vidí rodiče přínos v používání médií dětmi?

Při procentuálním vyjádření z celkového počtu 116 respondentů z nabídnutých položek rodiče odpovídali takto:

Tabulka 11: V čem vidí rodiče přínos v používání médií dětmi.

	Televizi	Rádio	Knihu	Telefon Tablet	Počítač
Zabaví	65%	33%	80%	57%	32%
Učí se	54%	18%	87%	49%	34%
Relaxuje	42%	30%	50%	24%	11%
Zklidní	16%	9%	47%	9%	5%
Zažívá vzrušení	8%	2%	26%	5%	3%
Aktivně se hýbe	10%	28%	2%	4%	3%
Komunikuje s ostatními	2%	0%	6%	9%	5%
Nevidím přínos	8%	9%	0%	10%	12%
Jiné...	4%	10%	5%	7%	6%
U položky „jiné“ nebyla uvedena bližší specifikata.					

Rodiče hodnotí jako nejpřínosnější knihu. Nejvíce u ní oceňují, že zabaví, učí, že děti u ní relaxují a zklidní se, zároveň však mohou zažívat vzrušení. Rovněž ani jeden z respondentů neuvedl u knihy položku „nevidím přínos“.

Nejméně přínosným rodiče shledali počítač. U položek, které ho oceňovaly, získal nejslabší hodnocení a zároveň u něj respondenti uvedli nejčastěji, že při jeho využívání dětmi nevidí přínos. Mezi těmito extrémly byla na podobné úrovni ostatní média. Jejich hodnocení jak kladného, tak záporného vlivu dosáhlo podobných hodnot.

Co se týká samotných hodnotících položek, nejčastěji vidí rodiče přínos v tom, že média dítě „zabaví“. Otázkou je, zda je tato položka kladem i pro náš výzkum. „Zabaví“ si můžeme vyložit tak, že rodič dítě k médiím odloží, ony je zabaví, bez ohledu na to, zda dítěti více dají nebo vezmou, a rodič má možnost věnovat se něčemu jinému než dítěti. Pro nás je tato položka tedy spíše negativem. Až na knihu, protože při jejím používání je pří-

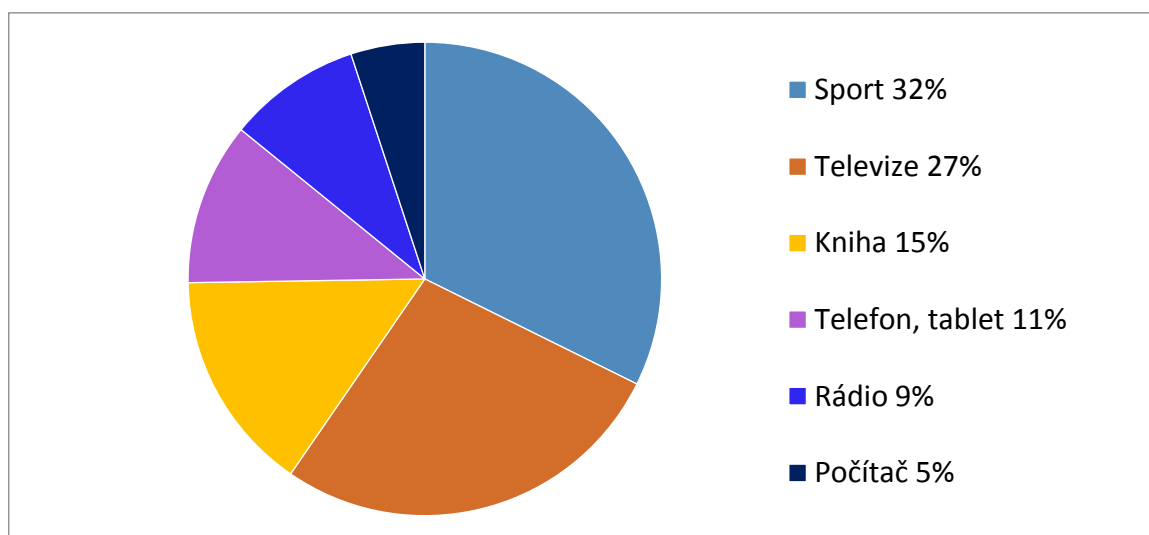
tomnost rodiče nebo jiné osoby z principu nutností. Dítě si samo v předškolním věku číst většinou nedokáže. Rodič je přítomen a aktivně se dítěti věnuje.

Z toho vyplývá, že nejvíce početnou kladnou hodnotou je položka „učí se“, kde je suverénním vítězem opět kniha s 87%. Nejméně je v této kategorii hodnoceno rádio. To bude zřejmě spojeno také s nízkým procentem jeho využívání.

V položce spojené s odpočinkem, kdy respondenti uváděli, že dítě u média relaxuje, je opět vítězem kniha s 50%. Nejméně děti podle rodičů relaxují u počítače. Zklidní nejvíce a nejčastěji kniha, u 47% hodnotících. Ze všech jmenovaných médií děti nejvíce používají k aktivnímu pohybu rádio, z 28 %. Až na knihu, která má 0% se ostatní média pohybovala okolo 10 procentní hodnoty při hodnocení „nevidím přínos“.

VO 7. Jaký je poměr mezi časem, který děti tráví aktivním pohybem a časem stráveným u médií?

Při porovnávání času stráveného u jednotlivých médií s časem stráveným pohybem, jsme se rozhodli, porovnat je nejen s průměry časů všech předškolních dětí, ale srovnat hodnoty i u dětí 3,4,5 a 6 letých. Zajímalo nás, zda bude možné pozorovat již u dětí předškolního věku nějaký posun nebo tendence. Z dříve uskutečněných studií vyplývá, že s rostoucím věkem stoupá poměr u času stráveného s médii a zároveň klesá čas trávený pohybem.

Obrázek 13: Srovnání času stráveného u médií s pohybovými aktivitami dětí předškolního věku.

Tabulka 12: Čas strávený u jednotlivých médií podle věku dětí. (uváděno v hodinách týdně)

Věk dětí	Televizi	Rádio	Knihu	Telefon Tablet	Počítač	Sport
3 roky	3,79	2,83	3,69	1,63	1,71	7,63
4 roky	4,19	1,86	3,67	1,64	0,39	6,22
5 let	6,61	1,04	3,48	3,04	0,67	5,63
6 let	9,51	3	3,64	3,62	1,53	10,61

Poměr součtu času stráveného dětmi s elektronickými médii, versus kniha a sport.

TV + PC+ Telefon, tablet = 10,22 hod/ týden

Knihy = 3,61 hod/týden

Sportuje a jinak se hýbe = 7,6 hod/ týden

Z těchto čísel vidíme, že děti již v předškolním věku tráví více času u elektronických médií jako je televize, počítač, telefon a tablet než sportem a aktivním pohybem, kdy pohyb má o třetinu nižší výsledek než elektronická média. Ještě o další třetinu níže se umístila kniha. Zajímalo nás, jaký bude výsledek, když tyto hodnoty vyjádříme podle věku dětí.

Porovnání podle věku dětí

Podíváme-li se na *tabulku 7.*, uvidíme v ní jednoznačné trendy.

U televize vidíme během pouhých čtyř let velmi prudký nárůst ve sledování televize z 3,79 hodin týdně u tříletých na 9,51 hodin týdně u šestiletých dětí.

U počítače se ukazuje rostoucí tendence násobnou řadou. Kategorie 3 letých dětí se zdá být výjimkou vyvracející vzestupnou tendenci. Způsobila to holčička, která nemá doma televizor a nahrazuje ho počítačem. Bez této směrodatné odchylky by byla hodnota používání počítače dětmi odpovídající vzestupu jeho oblíbenosti s rostoucím věkem potvrzena.

U telefonu a tabletu je také rostoucí trend projevující se skokem z hodnoty 1,63 hodiny týdně až na 3,64 hodin týdně. Přesně ze stejné hodnoty 1,63 a 1,64 hodiny týdně u dětí 3 a 4 letých na hodnotu 3,04 hodin týdně u pětiletých a 3,64 hodin týdně u šestiletých.

U sportu se ukazuje sestupná tendence o jednu hodinu týdně každým rokem. Výjimkou potvrzující pravidlo je hodnota 10,61 hodiny týdně v poslední kategorii šestiletých dětí. Tento údaj je ovlivněn třemi chlapci sportujícími přes 28 hodin týdně, u kterých je zároveň uváděno, že média slouží k jejich zklidnění.

U knihy vidíme naprosto vyrovnané hodnoty, rodiče tak čtou svým dětem neustále stejně bez ohledu na věk předškolních dětí.

3.10 Shrnutí výzkumu

Hlavním cílem našeho výzkumného šetření bylo zjistit, jak děti předškolního věku média používají, a jak média na děti působí.

Z analýzy dat vyplývá, že přesto, že nejdostupnějším médiem pro děti předškolního věku zůstává kniha, která je jim v největší míře dostupná i v jejich pokojících a rodiče neregulují její používání dětmi a zároveň je pro rodiče nejvíce preferovaným médiem z naší nabídky, tak i přesto nejpoužívanějším médiem dětmi používaným předškolními dětmi ve věku od 2 do 7 let je televize. Televize se zároveň ukazuje jako dětmi nejvyžadovanější a potvrdily to i časové údaje, které ji řadily na toto místo.

Při průzkumu regulace médií, jsme zjistili, že většina rodičů reguluje používání elektronických médií dětmi a potvrdily to i výsledky při srovnání, jejich dostupnosti a při vyhodnocení účelu a volby žánrů při používání. I přes to, že dochází k regulaci doby, po kterou děti elektronická média používají, jsou zde patrné a potvrzené tři základní tendence, mimo jiné potvrzující výsledky předchozích výzkumů (viz. *Obr. 2*).

Těmito trendy jsou:

1. S rostoucím věkem dětí roste počet hodin trávených ve společnosti elektronických médií.
2. Zároveň s rostoucím věkem klesá u dětí počet hodin strávených sportem a aktivním pohybem.
3. Kniha je používána ve stejném časovém rozmezí u všech věkových skupin dětí předškolního věku.

Přičemž shodnost odpovědí respondentů při používání knihy v průměru 3,6 hodiny týdně za účelem zklidnění nás vede k domněnce, že je pravidelně používána ke zklidnění dětí půl hodiny před spaním. Ne víc ne méně.

Tím se dostáváme k účelu, k jakému jsou média dětmi předškolního věku nejčastěji používána. Přičemž se z dat ukazuje, že jsou většinou používána v rámci svého věku k zábavě, učení, poslechu hudby, sledování videí a filmů určeným pro jejich věk. Zároveň jen malé procento rodičů uvádí, že se děti např. v televizi dívají na vše nebo, že by byla televize puštěna jako kulisa a ony tak měly přístup k nevhodným obsahům. Kvalita obsahu pořadů a knih pro děti je jiný problém, ale tím se náš výzkum nezabýval. V rámci účelu používání médií dětmi je pro nás zajímavým zjištěním, že děti předškolního věku většinou nepoužívají elektronická média ke komunikaci s ostatními, a to ani ta, která jsou k tomuto účelu přímo určená, jako je telefon.

U posuzování přínosu médií z pohledu rodičů je zde vidět, že velká část rodičů média používá k zabavení dětí. To znamená, že výhodu vidí v tom, že po tuto dobu se dětem nemusí aktivně věnovat. Zhruba stejný počet rodičů vidí přínos médií při zklidnění a relaxaci dětí. To znamená, že vidí přínos v tom, že se nehýbe, usne, unaví se, odpočine si. Na stejnou úroveň kladou rodiče také to, že vidí, že se děti skrz média učí. Hodnocení kvality obsah tohoto přísunu informací nebylo cílem našeho šetření.

ZÁVĚR

Přesto, že není možné zobecňovat výsledky našeho bádání. Z důvodu výběru výzkumného vzorku a neověřeného výzkumného nástroje, vyslovení obecného doporučení a zobecnění je u kvantitativního typu práce žádoucí.

Překvapilo nás, jaký objem dat bylo možno z dotazníků shromáždit. Rozsah bakalářské práce ani počet respondentů nám však neumožnil vyvozovat další podrobnější závěry.

Výsledky našeho výzkumného šetření nám ukazují, že stejně jako v ostatních výzkumech provedených u nás i v zahraničí, ať už byly zacíleny přímo na děti předškolního věku nebo na děti starší, se nám ukázala tendence vzrůstající spotřeby elektronických médií, již u dětí v předškolním věku. Ruku v ruce s tímto faktem dochází k prudkému snižování času tráveného přirozeným pohybem nebo sportem.

Výzkum ukázal, že pro zdravý vývoj dítěte předškolního věku je nejpřínosnějším médiem kniha. Touto se děti příliš nezabývají a je využívána sice pravidelně denně půl hodiny, ale jen před spaním na zklidnění.

Druhým pozitivním médiem je pro nás rádio, které dokonce jako jediné umožňuje pohyb dětí. Výsledky míry jeho používání jsou tak malé, že na fyzický vývoj dětí bude mít používání rádia minimální vliv.

U televize se nepotvrdil vliv X boxu, který by mohl zmírnit negativa jejího nadměrného používání.

U počítače, telefonu a tabletu jsme pozorovali jejich stoupající atraktivitu již u dětí předškolního věku i přes jejich regulaci rodiči.

Proto při hodnocení vlivu médií na fyzický vývoj dítěte musíme říci, že zůstává negativní. Děti při používání posuzovaných médií nijak nerozvíjí svou tělesnou zdatnost ani motoriku.

Při hodnocení vlivu médií na socializaci dětí ve společnosti, se ukázalo, že děti předškolního věku nepoužívají média ke komunikaci s ostatními osobami.

Co se týká hodnocení rozvoje psychické oblasti dítěte, rodiče ve velké míře uvádí, že dítě, se za pomoci médií učí. Otázkou zůstává kvalita přijímaných informací. Nicméně tuto kladnou vlastnost jim podle výsledků našeho zkoumání můžeme přiznat.

Závěrem tedy musíme říci, že při hodnocení médií v životě dětí, při zohlednění všech oblastí vývoje osobnosti, tj. jeho psychického, fyzického a sociálního vývoje. Používáním médií nedochází k celkovému rozvoji osobnosti jedince. Kdy je při používání médií jednostranně rozvíjena kognitivní část dětské osobnosti, na rozdíl od sociální a fyzické, které jsou naprosto zanedbávány.

Z tohoto závěru lze vyvodit doporučení pro praxi mateřských škol, kdy je zřejmá potřeba kompenzace vzrůstajícího vlivu médií se stoupajícím věkem dětí, již od předškolního věku. Je tedy žádoucí rozvíjení sociálních kompetencí dítěte stejně jako ponechání dostatečného času k volné hře dětí. Nezbytná je podpora aktivního, přirozeného pohybu dětí, nejlépe v přírodě. I přes pozitivní výsledky výzkumu na učení dětí, je nutné doporučit učitelům mateřských škol, pedagogicky působit již od nejútlejšího věku dětí na rozvoj a podporu kritického myšlení a rozvoj mediální gramotnosti. Ve výzkumu se jasně ukázala vzrůstající tendence používání médií rostoucí s věkem dítěte, je proto potřeba děti naučit s těmito médii pracovat, ne v rámci manuální zručnosti, ale především naučit je přemýšlet nad pravdivostí informací, které jsou jim sdělovány, kým jsou jim sdělovány, jaké jsou pohnutky k tomuto sdělení. Chápeme, že jde o složité kognitivní operace, kterých zejména nejmladší děti nejsou schopné. Je nutné tedy apelovat nejen na učitele, ale také rodiče a vychovatele dětí, aby jim s tímto pomáhali. Jak zde již bylo řečeno. I média jsou jen nástroj, nejsou dobrá nebo špatná. Záleží na tom, jak a kdo je používá. Naučme proto děti s tímto nástrojem zacházet moudře a zodpovědně.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. Vyd. 2. Přeložil Petra VLČKOVÁ. Praha: Portál, 2005, c2002, 187 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7367-055-0.
- [2] BLOOM, Paul. *Jak se děti učí významu slov*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, 294 s. Lingvistika. ISBN 978-80-246-3095-3.
- [3] BOCAN, M., HOŠKOVÁ, I., MACHALÍK, T. a kol. *Děti v ringu dnešního světa*. Praha: NIDM MŠmt, 2012.
- [4] ČÁP, Jan, *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Plygrafia, 1993 ISBN: 80-7066-543-3.
- [5] GAVORA, Peter, *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido, 1996 ISBN 80-85931-15-X.
- [6] GOEBEL, Wolfgang a Michaela GLÖCKLER. *Hovory o dětech: lékařsko-pedagogický rádce*. Praha: Wald Press, 2012, 638 s. ISBN 978-80-903931-7-2.
- [7] GOLDMANN, R., CICHÁ, M. *Základy pediatrie pro pedagogy*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-0531-8.
- [8] GUEGUEN, Catherine. *Cesta ke šťastnému dětství: empatická výchova ve světle nejnovějších poznatků o mozku a emocionálním vývoji dítěte*. V Praze: Rybka, 2014, 279 s. ISBN 978-80-87950-03-6.
- [9] HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X. S. 445.
- [10] HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. České budějovice: Jihočeská univerzita, 2010.
- [11] HOFMANN, Antje. *Hypersenzitivní děti: laskaví poslové univerza*. Praha: Práh, 2014, 164 s. ISBN 978-80-7252-499-0.
- [12] CHARLESWORTH, Rosalind. *Understanding child development*. 9th edition. Australia: Wadsworth Cengage Learning, 2014, xvi, 557. ISBN 978-1-133-58982-2.

- [13] JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Vydání 1. Praha: Grada, 2017, 280 s. Psyché. ISBN 978-80-271-0096-5.
- [14] JELÍNEK, J. *Biologie a fyziologie člověka a úvod do studia obecné genetiky*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. ISBN 80-7182-138-1.
- [15] JUNG, C.G. *Duše moderního člověka*. Brno 1994.
- [16] KEBZA, Vladimír, *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia, 2005 ISBN 80-200-1307-5.
- [17] KIRSH, Steven, *Media and youth: a developmental perspective*. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010, ISBN 978-1-4051-7947-8.
- [18] KOTULÁN, Jaroslav. *Zdravotní nauky pro pedagogy*. 2. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3844-6.
- [19] KŘIVÁKOVÁ, Markéta. *Dětský spotřebitel na prahu 21. století (vliv médií a reklamy na dítě)*. Zlín, 2002, 132 listů.
- [20] KŘIVOHLAVÝ, Jaro, *Psychologie zdraví*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-568-4.
- [21] LIBA, Jozef, *Výchova k zdraví*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, 2010. ISBN 978-80-555-0070-6.
- [22] MACHOVÁ, Jitka. *Biologie člověka pro učitele*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2002. ISBN 80-7184-867-0.
- [23] MANDER, Jerry. *Čtyři důvody pro zrušení televize*. Brno: Doplněk, 2000, ISBN 80-7239-063-5.
- [24] MERKUNOVÁ, Alena. *Anatomie a physiology člověka pro humanitní obory*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1521-6.
- [25] MUŽÍK, V., KREJČÍ, M. *Tělesná výchova a zdraví*. Olomouc, 1997.
- [26] NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2009.
- [27] NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. 1. dotisk vyd. Český Těšín : Academia, 2002. 590 s. ISBN 80-200-0689-3.
- [28] NOVOTNÝ, I., HRUŠKA, M. *Biologie člověka*. Praha: Fortuna, 1999.

- [29] PAVLŮ, Dušan. *Dítě a reklama: odborná konference s mezinárodní účastí - Zlín 28. května 2003 : 43. mezinárodní festival filmů pro děti a mládež*. Zlín: Amasia, 2003, 100 s. ISBN 80-239-0417-5.
- [30] PERSE, Elizabeth M., Jennifer L. LAMBE. *Media effects and society*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2017, ISBN 978-0-415-88591-1.
- [31] POSPÍŠIL, Jan a Lucie Sára ZÁVODNÁ. *Mediální výchova: metodika*. Kralice na Hané: Computer Media, 2010, 112 s. ISBN 978-80-7402-040-7.
- [32] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník .7. aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Portál. 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [33] ROGGE, Jan-Uwe a Angelika BARTRAM. *Proč jsou krkavci lepší rodiče*. Praha: Portál, 2015, 135 s. ISBN 978-80-262-0950-8.
- [34] RUDDOCK, Andy. *Youth and media*. Los Angeles: SAGE, 2013, ISBN 978-1-84860-092-8.
- [35] SAK, Petr. *Proměny volného času a zaostávání pedagogiky*. 2006, Britské listy.
- [36] SOLTER, Aletha Jauch. *Slzy raného dětství: pláč, vzdor a zlost u dětí do 8 let*. V Praze: Stanislav Juhaňák - Triton, 2016, 211 s. ISBN 978-80-7387-666-1.
- [37] STAŠOVÁ, Leona, Gabriela SLANINOVÁ a Iva JUNOVÁ. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015, ISBN 978-80-7435-567-7.
- [38] STRASBURGER, Victor C., Barbara J. WILSON a Amy B. JORDAN. *Children, adolescents, and the media*. Thousand Oaks: SAGE, 2014, ISBN 978-1-4129-9926-7.
- [39] STŘEDA, Leoš, Eva MARÁDOVÁ a Tomáš ZIMA, *Vybrané kapitoly o zdraví*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. 2010. ISBN 978-80-7290-480-8.
- [40] ŠMARDA, Jan. *Biologie pro psychology a pedagogy*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-924-0.
- [41] ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010.
- [42] TROJAN, S. *Tělověda*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-543-2.

-
- [43] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha, 2007.
- [44] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha, 2005.
- [45] VALENTA, Petr, Zdeněk BROM a Irena KELLEROVÁ. *Mediální činnosti v předškolním a mladším školním věku*. 1. vydání. Praha: Raabe, 2016, 188 s. ISBN 978-80-7496-222-6.
- [46] VÝROST, J. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod. a podobně

atd. a tak dále

cca. přibližně

PC počítač

s. strana

str. strana

tel. telefon

TV televize

obr. obrázek

tab. tabulka

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: Co by děti spíše oželely?</i>	21
<i>Obrázek 2: Volný čas – pouze média</i>	22
<i>Obrázek 3: Podíl médií na celkové mediální konzumaci</i>	22
<i>Obrázek 4: Dosažené vzdělání rodičů</i>	38
<i>Obrázek 5: Věkové rozvrstvení rodičů</i>	38
<i>Obrázek 6: Pohlaví respondentů</i>	38
<i>Obrázek 7: Pohlaví dětí</i>	38
<i>Obrázek 8: Místo bydliště</i>	38
<i>Obrázek 9: Věkové rozvrstvení dětí</i>	39
<i>Obrázek 10: Média, která děti nejvíce používají</i>	41
<i>Obrázek 11: Média, která rodič nejvíce preferuje, aby dítě používalo</i>	41
<i>Obrázek 12: Média, která děti nejvíce vyžadují</i>	41
<i>Obrázek 13: Srovnání času stráveného u médií s pohybovými aktivitami dětí předškolního věku</i>	48

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Televize</i>	28
<i>Tabulka 2: Kniha</i>	28
<i>Tabulka 3: Počítač</i>	29
<i>Tabulka 4: Rádio</i>	29
<i>Tabulka 5: telefon nebo tablet</i>	30
<i>Tabulka 6. Výskyt médií v domácnostech a procentuální vyjádření těch, kteří uvedli jejich nepoužívání dětmi.</i>	39
<i>Tabulka 7: Řazení médií podle stupně používání dětmi.</i>	42
<i>Tabulka 8: Průměrný čas strávený u jednotlivých médií.</i>	43
<i>Tabulka 9 : Účel používání médií dětmi předškolního věku.</i>	44
<i>Tabulka 10: Míra regulace času a účelu využívání médií.</i>	46
<i>Tabulka 11: V čem vidí rodiče přínos v používání médií dětmi.</i>	47
<i>Tabulka 12: Čas strávený u jednotlivých médií podle věku dětí. (uváděno v hodinách týdně)</i>	49

SEZNAM PŘÍLOH

PI Dotazník

PI

Dotazník

Pro rodiče dětí předškolního věku

Dobrý den,

jmenuji se Alžběta Hrdinová a jsem studentkou UTB obor Učitelství pro mateřské školy.

Do rukou se Vám dostal dotazník, který mi bude sloužit k vypracování mé závěrečné absolventské práce. Předem Vám děkuji za ochotu a spolupráci. Dotazník je anonymní.

Pokud máte více dětí ve věku od 2 do 7 let, prosím Vás o vyplnění dotazníku, na každé dítě zvlášť.

Děkuji za Váš čas.

Doplňte nebo zakroužkujte:

Rodič: Věk

Jsem: otec /matka

Dosažené vzdělání: základní / střední / střední s maturitou / univerzitní

Žiji: na vesnici / ve městě

Internet doma: máme / nemáme

Dítě: Pohlaví: chlapec / dívka

Věk

Přiřadte prosím níže uvedená média k otázkám A) B) a C):

- 1) Televize
- 2) Rádio
- 3) Počítač
- 4) Telefon a tablet
- 5) Kniha

D. Které z médií dítě nejvíce používá? (Nepoužívaná média nezařazujte.)

Nejvíc nejméně

E. Které z médií nejvíce upřednostňuje rodič, aby dítě používalo?

(Nepoužívaná média nezařazujte.)

Nejvíc nejméně

F. Která z médií dítě nejvíce vyžaduje? (Nepoužívaná média nezařazujte.)

Nejvíc nejméně

Zakroužkujte: *** u položek s hvězdičkami můžete zakroužkovat více položek

Televizi

1. **Má dítě v pokojíčku / máme doma / nemáme doma / setká se s ní jinde**
2. Sleduje ji: **Denně / 5x v týdnu / obden / 2x do týdne / 1x za týden/ nesleduje**
3. Používá denně: **míň než 1 hod. / 1 hod. / 2 hod. / 3 hod. / více hod. / nesleduje**
4. *** Dívá se, na:
vše / pořady pro děti / naučné / akční / pohádky / hudbu / o vztazích / krimi / zprávy / reklamu / sport / hraje hry / je na internetu / jiné
5. Vyžaduje dítě sledování TV? **Ano / ne / někdy**
6. Reguluje rodič čas? **Ano / ne / někdy**
7. Reguluje rodič, na co se dítě dívá? **Ano / ne / někdy**
8. Je TV doma zapnutá jako kulisa? **Ano / ne / někdy**
9. *** V čem vidíte přínos TV? Dítě se:
zabaví / učí / relaxuje / zažívá vzrušení / komunikuje s ostatními / zklidní / aktivně hýbe / nevidím přínos / jiné

Rádio

10. **Má dítě v pokojíčku / máme doma / nemáme doma / setká se s ním jinde**
11. Sleduje: **Denně / 5x v týdnu / obden / 2x do týdne / 1x za týden / nesleduje**
12. Používá denně: **míň než 1 hod. / 1 hod. / 2 hod. / 3 hod. / více hod. / nesleduje**
13. *** Poslouchá:
Vše / pořady pro děti / naučné / akční / pohádky / hudbu / zprávy / sport / jiné
14. Vyžaduje dítě poslech rádia? **Ano / ne / někdy**
15. Reguluje rodič čas? **Ano / ne / někdy**
16. Reguluje rodič, co dítě poslouchá? **Ano / ne / někdy**
17. Je rádio doma zapnuté jako kulisa? **Ano / ne / někdy**
18. *** V čem vidíte přínos rádia? Dítě se:
zabaví / učí / relaxuje / zažívá vzrušení / komunikuje s ostatními / zklidní / aktivně hýbe / nevidím přínos / jiné

Zakroužkujte: *** u položek s hvězdičkami můžete zakroužkovat více položek

Počítač

19. **Má dítě v pokojíčku / máme doma / nemáme doma / setká se s ním jinde**
20. Používá: **Denně / 5x v týdnu / obden / 2x do týdne / 1x za týden / nepoužívá**
21. Používá denně: **míň než 1 hod. / 1 hod. / 2 hod. / 3 hod. / více hod. / nepoužívá**
22. *** Na PC:
hraje hry / postřehové/ naučné / akční / sleduje pořady pro děti / naučné / akční / pohádky / sport / hudbu / komunikuje s ostatními / je na internetu / jiné
23. Vyžaduje dítě PC? **Ano / ne / někdy**
24. Reguluje rodič čas? **Ano / ne / někdy**
25. Reguluje rodič, co dítě na PC dělá? **Ano / ne / někdy**
26. Je PC doma zapnutý jako kulisa? **Ano / ne / někdy**
27. *** V čem vidíte přínos PC? Dítě se:
zabaví / učí / relaxuje / zažívá vzrušení / komunikuje s ostatními / zklidní / aktivně hýbe / nevidím přínos / jiné

Telefon/ tablet

28. **Má dítě v pokojíčku / máme doma / nemáme doma / setká se s ním jinde**
29. Používá jej: **Denně / 5x v týdnu / obden / 2x do týdne / 1x za týden / nepoužívá**
30. Používá denně: **míň než 1 hod. / 1 hod. / 2 hod. / 3 hod. / více hod. / nepoužívá**
31. *** Na telefonu a tabletu:
hraje hry/ postřehové / naučné / akční / sleduje pořady pro děti / naučné / akční / pohádky / sport / hudbu / komunikuje s ostatními / je na internetu / jiné
32. Vyžaduje dítě telefon / tablet? **Ano / ne / někdy**
33. Reguluje rodič čas? **Ano / ne / někdy**
34. Reguluje rodič co dítě na telefonu / tabletu dělá? **Ano / ne / někdy**
35. Má dítě svůj telefon /tablet volně k dispozici? **Ano / ne / někdy**
36. *** V čem vidíte přínos telefonu /tablet? Dítě se:
Zabaví / učí / relaxuje / zažívá vzrušení / komunikuje s ostatními / zklidní / aktivně hýbe / nevidím přínos / jiné

Zakroužkujte: *** u položek s hvězdičkami můžete zakroužkovat více položek

Knihu

37. **Má dítě v pokojíčku / máme doma / nemáme doma / setká se s ní jinde**
38. **Čteme: Denně / 5x v týdnu / obden / 2x do týdne / 1x za týden / nečteme**
39. **Čteme denně: míň než 1 hod. / 1 hod. / 2 hod. / 3 hod. / více hod. / nečteme**
40. ***** Čteme: vše / knihy pro děti / naučné / akční / básně / propagační materiály / časopisy pro děti / jiné**
41. **Vyžaduje dítě čtení? Ano / ne / někdy**
42. **Reguluje rodič čas? Ano / ne / někdy**
43. **Reguluje rodič, co čte? Ano / ne / někdy**
44. **Jsou knihy dítěti volně dostupné? Ano / ne / někdy**
45. ***** V čem vidíte přínos knihy? Dítě se: zabaví / učí / relaxuje / zažívá vzrušení / komunikuje s ostatními / zklidní / aktivně hýbe / nevidím přínos / jiné**

Sport, aktivní pohyb

46. **Dítě sportuje: denně / 5x v týdnu / obden / 2x do týdne / 1x za týden / nesportuje**
47. **Sportuje / aktivně se hýbe denně: míň než 1 hod. / 1 hod. / 2 hod. / 3 hod. / více hod. / nesportuje**
48. *****Věnuje se: sportu / chodí ven / je v zájmovém pohybovém kroužku / hraje na X boxu / hraje si / chodí se psem / chodí na procházky / jinak se hýbe**

Děkuji za Váš čas a ochotu pomoci. Přeji Vám hezký zbytek dne. ☺

Alžběta